Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2 | Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt | Posamezni izvod 1,30 Šil., mesečna naročnina 5 Šilingov | P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Letnik XVIII. | Celovec, petek, 22. marec 1963 | Štev. 12. (1087)

Politika de Gaulla pred splošno preizkušnjo

Francoski predsednik de Gaulle se je s svojo politiko znašel pred veliko preizkušnjo. Ta preizkušnja se v notranjosti države manifestira v čedalje bolj neizprosnem boju med vlado na eni in širokimi plastmi delavstva na drugi strani. De Gaulle je temu merjenju sil dolgo časa sledil s precejšnjo brezbrižnostjo, ko pa je uvidel, da tudi njegova grožnja s silo ni rodila zaželjenega uspeha, marveč je položaj le še bolj zaostrila, se je — čeprav s težkim srcem — odločil za prve koncesije, za popuščanje napram tistemu sloju prebivalstva, o katerem nikdar ni imel dobrega mnenja, namreč francoskemu delavstvu. Poleg notranjih težav pa povzroča de Gaullu skrbi tudi njegova zunanja politika, ki se je znašla v nevarnosti, da bo šel mednarodni razvoj mimo Francije. Ravno to pa bi bilo za de Gaulla najbolj boleče, saj je zašel v nesoglasje s svojimi zavezniki prav zaradi tega, ker je preveč samozavestno gradil na svojo lastno politiko.

Stavkovno gibanje v Franciji se je medtem od rudarjev v državnih premogovnikih razširilo tudi na razne druge gospodarske panoge. Iz solidarnosti z rudarji so se za delno prekinitev dela odločili delavci v proizvodnji plina in električne energije, stavkali so železničarji in uslužbenci mestnih prevoznih podjetij, stavko so napovedali poštni uslužbenci, izboljšanje gospodarskega položaja zahtevajo državni nameščenci, kovinarji zahtevajo zvišanje mezd in četrti teden plačanega dopusta, pa tudi v privatni industriji se množijo zahteve po izboljšanju zaslužkov.

Če bo šel razvoj še naprej v tej smeri, potem verjetno ni več daleč dan, ko bo Francijo zajela splošna stavka. Vzdušje je vsekakor zelo ugodno, saj so stavkajoči delavci deležni toplih simpatij pri širokih plasteh prebivalstva in dobivajo vsak dan čedalje večjo pomoč raznih delavskih organizacij, kmetov in drugih državljanov, pa celo cerkev je pozvala vernike, naj ne ostanejo ravnodušni in naj pomagajo stavkajočim rudarjem. Povezanost med stavkajočimi delavci in ostalim prebivalstvom je prišla do izraza tudi na raznih protestnih zborovanjih, posebno pa pri pohodih rudarjev na Pariz in Marseille, ki so se razvili v mogočne manifestacije solidarnosti.

Ob takem razvoju stvari de Gaulle seveda ne govori več o prisilni mobilizaciji stavkajočih, marveč je imenoval posebno vladno komisijo izvedencev, ki skuša zdaj najti kompromis med stališčem vlade ter zahtevami delavcev. Čeprav sindikati nimajo vtisa, da je ta komisija pooblaščena in sposobna, da doseže z njimi sporazum, pa vendar že v dejstvu, da je vlada privolila, čeprav samo po tej komisiji, da stopi v stik s sindikati, vidijo uspeh svoje akcije in rezultat odločnosti, enotnosti in vztrajnosti.

V notranjem merjenju sil so torej prvo rundo odločili v svojo korist delavci. Pa tudi na področju zunanje politike se de Gaullu noče prav posrečiti. Da bi našel razumevanje za svojo politiko vsaj v mali Nizozemski, je de Gaulle nepričakovano odletel na kosilo h kraljici Julijani, kjer pa je v razgovoru z zunanjim ministrom Lunsom in drugimi člani holandske vlade moral spoznati, da so nasprotja le prevelika. Najhujši udarec pa mu je prizadel njegov najboljši prijatelj in najožji zaveznik Adenauer, katerega vlada se je izrekla za skupno atomsko silo NATO, čeprav bi bila ta ustanovljena mimo in brez Francije. In poleg tega je v Zahodni Nemčiji našel zatočišče največji nasprotnik de Gaulla, bivši predsednik francoske vlade in sedanji vodja OAS Bidault, ki si je kot edino nalogo postavil neizprosen boj proti predsedniku Francije. Kaže, da se je de Gaulle po tako bridkih izkušnjah iz trme osamljenca odločil za nov atomski poskus v Sahari, ki pa je spravil proti njemu široko svetovno javnost.

Sedanja notranje- in zunanjepolitična preizkušnja, pred katero se je znašel de Gaulle, je gotovo zelo resna. Kako jo bo prestal, bo pokazala šele bodočnost.

Zvezni prezident Schärf

v nedeljo in ponedeljek na Koroškem

Zvezni prezident dr. Schärf bo v nedeljo in ponedeljek bival na Koroškem, kjer bo obiskal vrsto občin. Za nedeljo so predvideni obiski v občinah Bad St. Leonhard (kjer ga bo ob prihodu na Koroško pozdravil deželni glavar Wedenig), Frantschach, Wolfsberg, Št. Andraž, Velikovec, Celovec, Wölfnitz, Feldkirchen, St. Andrä v občini Vajškra, Beljak in Vrba, v ponedeljek pa poleg Celovca še občine Št. Vid, Treibach in Breže.

Sprejem zveznega prezidenta v Celovcu bo v nedeljo ob 12.15 uri pred Magistratom.

Vladna pogajanja:

Spet teden dni brez bistvenega napredka

Celi štirje meseci so že minili od zadnjih državnozborskih volitev, kljub temu pa obema velikima strankama še ni uspelo, da bi dosegli za obe strani sprejemljiv sporazum o novi zvezni vladi. Kakor v začaranem krogu se vrstijo seje, pogajanja in razgovori v najrazličnejših forumih in vedno, ko se pokažejo prvi znaki zbližanja, se spet pojavi kakšna nova ovira.

V nekaterih pododborih so se baje že sporazumeli, le da »uspehi« teh sporazumov niso razveseljivi; to kaže zlasti vprašanje radia in televizije, kjer so namesto manjšega dosegli le še večji politični vpliv. Glavna težkoča pa je trenutno pri vprašanju proračuna, okoli katerega se vrtijo pogajanja tako v odboru šestih kakor tudi med finančnim ministrom in ostalimi člani vlade, danes pa se bodo s tem problemom bavili kancler ter deželni glavarji in deželni finančni referenti. Govora pa je v tej zvezi celo o morebitni spremembi ustave.

Čeprav dokončnega sporazuma o novi vladi trenutno še ni, je dosedanji potek pogajanj pakazal, da so v ÖVP še enkrat prevladali zmernejši krogi. Zato pa v vrstah »reformistov« že zdaj napovedujejo, da novi vladi ne bo usojena dolga življenjska doba. Iz tega sledi, da se notranji boji v stranki še nadaljujejo.

Uspeh kairskega posvetovanja treh arabskih držav:

Načelni sporazum o bodoči uniji

med Irakom, Sirijo in Združeno arabsko republiko

Po tridnevnih posvetovanjih med predstavniki Iraka, Sirije in Združene arabske republike so bila pogajanja treh arabskih dežel začasno prekinjena in se bodo v kratkem spet nadaljevala. Kdor je pričakoval, da bo že na prvem sestanku sprejet dokončni sklep o ustanovitvi unije med temi državami, je zdaj seveda razočaran. Vendar je rodila tudi kairska konferenca viden uspeh: dosegli so namreč načelni sporazum o potrebi unije, medtem ko bodo o njeni obliki in vsebini razpravljali na prihodnjem srečanju predstavnikov imenovanih držav.

Iz uradnega poročila, ki je bilo objavljeno po zaključenih razgovorih, je razvidno, da so na pogovorih v Kairu prevladovale izkušnje iz časov unije med Egiptom in Sirijo. Zato so predstavniki ZAR vztrajali na tem, da se ne smejo ponoviti napake iz preteklosti in da bodoča unija ne more sloneti na občutkih, marveč samo na trezni analizi pogojev in položaja v vsaki posamezni arabski državi ter na potrpežljivem premagovanju političnih, gospodarskih, socialnih in drugih razlik med njimi.

Kairski tisk je kot vzroke, zakaj še niso dosegli konkretnega sporazuma, navedel tri stvari: 1. upoštevati je treba vsa dejstva, ki bi lahko posredno ali neposredno vplivala na unijo; 2. ustanovitev unije pomeni veliko odgovornost in zato je treba krepko »stati na zemlji« in ne prepuščati prihodnost morebitne unije slučajnostim; 3. da bi bila lahko prihodnja faza razgovorov kristalno jasna in dokončna, je treba premagati ostanke preteklosti, ki izvirajo iz prejšnjih odnosov med tremi državami, zlasti še tiste, ki so povezani z ločitvijo Sirije od ZAR.

Po vsem sodeč so bili razgovori v Kairu iskreni in odkriti ter so zajeli glavna vprašanja medarabskih odnosov, položaj v Siriji in Iraku, verjetno pa tudi problem odnosov med raznimi političnimi silami, grupacijami in strankami v morebitni prihodnji uniji. Zaključek, do katerega so prišli, je, da mora biti unija temeljito pripravljena in da mora biti realnost, ne pa formalnost, ker bi vsaka nova secesija, ki bi bila rezultat nezadostne pripravljenosti, utegnila imeti škodljive posledice za odnose med arabskimi državami.

Adenauerjeva stranka zadala hud udarec zahodnonemški demokraciji

V zahodnonemškem parlamentu je prišlo te dni do značilnega dogodka, ki jasno kaže, kako pojmuje demokracijo Adenauerjeva krščansko-demokratska stranka. Šlo je za vprašanje izvoza določene količine jeklenih cevi v Sovjetsko zvezo, o katerem so se lani oktobra tri velika zahodnonemška podjetja sporazumela s sovjetsko vlado. Ker pa so „hladni bojevniki" v Atlantskem paktu ugotovili, da spadajo take cevi med strateški material, je Adenauerjeva vlada na pritisk Amerike naknadno prepovedala izvoz cevi v Sovjetsko zvezo. Socialdemokrati in liberalci so hoteli doseči preklic te prepovedi in so v ponedeljek v parlamentu dali ustrezen predlog na glasovanje. Da bi se izognila porazu v parlamentu, pa se Adenauerjeva stranka glasovanja sploh ni udeležila in je tako z očitno nedemokratičnim ravnanjem preprečila grozeči poraz vlade.

Ravnanje krščanskih demokratov je v zahodnonemški javnosti izzvalo veliko ogorčenje. Splošno prevladuje mnenje, da je Zahodna Nemčija s tem utrpela nepopravljivo škodo na svojem ugledu, kajti Sovjetska zveza bo tudi brez nemških cevi zgradila svoj naftovod, medtem ko je Zahodna Nemčija zapravila zaupanje drugih držav v njene mednarodne obveznosti. O samem ravnanju krščanskih demokratov pa v Bonnu poudarjajo, da je v nasprotju z duhom demokracije.

Francoska atomska eksplozija v Sahari

za prvo obletnico konca sedemletne vojne v Alžiriji

V enem izmed svojih treh oporišč v Sahari, ki si jih je Francija na podlagi francosko-alžirskega sporazuma obdržala za dobo petih let, je Francija zadnji ponedeljek izvedla nov atomski poskus, kateri je izzval silno ogorčenje po vsem svetu, še posebno pa v Alžiriji.

Odločne proteste proti eksploziji francoske atomske bombe v Sahari ni izzvalo le dejstvo, da je do te eksplozije prišlo v času, ko se razorožitveni odbor OZN v Ženevi trudi, da bi našel pot do sporazuma o ukinitvi in prepovedi jedrskih poskusov. Ogorčenje je tako veliko še posebno zato, ker je Francija izvedla svoj atomski poskus prav za obletnico podpisa alžirsko-francoske pogodbe, s katero se je po dolgih sedmih letih končala krvava vojna v Alžiriji. Dejstvo, da je Francija sprožila atomsko eksplozijo prav na dan obletnice in na alžirskem ozemlju, predstavlja grôbo žalitev alžirskega ljudstva, ki se je tega dne spominjalo konca umazane vojne, katera je zahtevala več kot 350.000 človeških življenj.

Zato je pač razumljivo, da se je Alžirija odločila za ustrezne ukrepe, s katerimi hoče Franciji z vso jasnostjo povedati, da ni pripravljena dopuščati atomskih poskusov na svojem ozemlju. O teh ukrepih je v torek razpravljala vlada, v sredo pa je o njih sklepal parlament. Po vesteh iz Alžira namerava predsednik alžirske vlade Ben Bela zahtevati novo proučitev tistih določil alžirsko-francoske pogodbe, ki se nanašajo na vojaška vprašanja, ker je alžirska vlada mnenja, da prepustitev oporišč v Sahari za dobo petih let Franciji ne daje tudi pravice do izvedbe atomskih poskusov. Nekateri opazovalci pa niti ne izključujejo možnosti, da bi zaradi sedanje atomske eksplozije lahko prišlo tudi do prekinitve diplomatskih odnosov med Alžirijo in Francijo.

Amerika spet rovari proti Kubi

V San Joseju, glavnem mestu Kostarike, je bila te dni konferenca šefov srednjeameriških držav s predsednikom ZDA Kennedyjem. Sicer so bila v ospredju razgovorov, ki so potekala med predstavniki ZDA, Paname, Gvatemale, Hondurasa, Salvadorja, Nikaragve in Kostarike, predvsem gospodarska vprašanja. Toda glavni povod in namen konference je treba iskati drugje: Amerika išče zaveznike v svojem izzivalnem rovarjenju proti Kubi, ker se še vedno ne more sprijazniti z dejstvom, da kubansko ljudstvo noče več poslušati povelj iz Washingtona, marveč hoče svojo usodo krojiti po lastni volji.

Za ceno povečane ameriške pomoči je Kennedyju sicer uspelo, da so predstavniki nekaterih srednjeameriških držav zatrobili v skupni rog in družno obsodili Kubo, kakor da bi bila ona kriva, da je gospodarski položaj teh držav izredno slab. Predvsem režimi v Nikaragui, Gvatemali in Salvadorju politično nestabilnost v svojih državah pojasnjujejo z „nevarnostjo diverzije s Kube", namesto da bi odkrito priznali, da nevarnost ne grozi od zunaj, temveč od znotraj, ker je prebivalstvo čedalje manj zadovoljno z razmerami, v katerih mora živeti. Toda iz visoko donečih fraz o svobodi in demokraciji je vse preveč glasno zvenelo tudi resnično hotenje Washingtona, ki stremi za enim samim ciljem, namreč da bi s pomočjo protiljudskih režimov obdržal svoj vpliv v Srednji in Latinski Ameriki. Pri tem je somostojna politika Kube za Ameriko seveda zelo nevarna, zato jo je treba obsoditi in proglasiti za „netilca nevarnosti".

Temu cilju je v bistvu služila konferenca v Kostariki, kjer je Kennedy precej bojevito napovedal, da bo „svobodna Amerika" postavila okoli Kube zid, ki ne bo zgrajen iz opeke in bodeče žice, marveč iz ljudi, ki so pripravljeni na žrtve in odločeni, da varujejo svojo lastno svobodo in suverenost. Pri tem je Kennedy prezrl le dejstvo, da ima Kuba o svobodi in suverenosti nekoliko drugačne pojme kot Amerika in zato ne bo dopuščala, da bi se Amerika stalno vmešavala v njene notranje zadeve.

Slovensko šolstvo v Italiji

Ob zaključku drugega tromesečja tekočega šolskega leta je „Primorski dnevnik" — osrednje glasilo Slovencev v Italiji — objavil pod naslovom „O slovenski šoli — danes" uvodni članek, v katerem je prikazano sedanje stanje slovenskega šolstva v Italiji. V tem članku je rečeno:

Naša šola je punčica našega očesa, zaradi tega nas skrbi njeno stanje in nam je pri srcu njen razvoj. Pri tem problemu smo in moramo biti zelo tenkočutni. Tega nam ne more nihče zameriti ali očitati, tembolj, ker naša šola, žal, ne uživa še tistih pravic, ki so ji po zakonu in mednarodnih pogodbah zagotovljene. Zaradi tega moramo še ponavljati mnoge zahteve in pritožbe kot pred leti, ne sicer vseh, ampak še vedno take, ki so osnovne važnosti za razvoj našega šolstva.

Zakon o slovenskem šolstvu je stopil v veljavo z objavo v Uradnem listu 9. 10. 1961, toda se v celoti ne izvaja, ker pristojni organi niso po tolikem času še izdali potrebnih ukrepov ali instrumentov za dejansko uresničenje raznih členov zakona. V nekaterih primerih je to zavlačevanje v očitnem nasprotju z določilom zakona.

Člen 9 zakona o slovenskem šolstvu jasno pravi, da ministrstvo za javno vzgojo v roku 6 mesecev, odkar zakon stopi v veljavo, določi organik za slovenske šole. Kmalu bo torej že poldrugo leto, odkar je ta rok zapadel, toda o organiku ni še duha ne sluha. Zaradi tega so hudo prizadeti vsi nameščenci na slovenskih osnovnih in srednjih šolah, od pomožnega do učnega in vodilnega osebja.

Na zadevne pritožbe prizadetih odgovarjajo na pristojnem mestu, da o organiku ne more biti govora, dokler vsaka šola ni formalno ustanovljena ali priznana z dekretom predsednika republike. Do sedaj ni še nobena slovenska šola, niti osnovna niti srednja, dobila tega dekreta. Koliko časa bomo morali še čakati, da se bo pretrgal ta začarani krog? Prav zaradi tega niso niti še razpisani natečaji za stalna mesta učiteljev in profesorjev. In tako je še vedno mrtev člen 7.

Za učitelje so delno poskrbeli pred dvema letoma, ko so na osnovi zakona štev. 248 ustanovili posebni organik za 60 stalnih mest. Mimogrede povedano, je ta zakon za slovenske učitelje bil uveljavljen leto pozneje kot za italijanske, in sicer samo za Tržaško ozemlje. Na Goriškem niso slovenski učitelji bili deležni niti tega.

Zaradi pomanjkanja organika so torej hudo prizadeti nekateri učitelji in skoraj vsi profesorji, ker nimajo stalnega mesta, niti možnosti, da bi se udeležili natečaja za stalno službo, z vsemi posledicami, ki jih tako stanje povzroča.

Neurejeno in krivično za šolnike je zaradi tega tudi vprašanje socialnega zavarovanja in pokojnine. Prav gotovo je ni nobene kategorije v vsej državi, da bi bila glede socialnega zavarovanja tako prizadeta. Zaradi ukinitve ekonomskega staleža 1. oktobra 1954 in neurejenega vprašanja socialnega zavarovanja imamo mnogo primerov profesorjev in učiteljev, ki so glede plače še vedno kot začetniki in imajo le nekaj let plačanih dajatev za pokojnino, čeprav poučujejo že dolgo vrsto let in bi lahko že čakali na zasluženo pokojnino.

Ko že govorimo o šolnikih, moramo omeniti tudi neko drugo vprašanje, ki se tiče njih in neposredno tudi same šole. Večkrat in že pred leti so šolniki po svoji sindikalni organizaciji izrazili pristojnim oblastem željo, da bi jim priredili seminarje, kakor so jih že dvakrat imeli italijanski šolniki in dijaki v Kopru. V Trstu jim odgovarjajo, da se sicer s tem strinjajo, da je stvar potrebna, toda odloča Rim. Iz Rima pa ni še nobenega odgovora. Zlasti šolniki in dijaki manjšinske etnične skupine morajo biti v neposrednem stalnem stiku z viri kulture svojega matičnega naroda. To so poudarili tudi italijanski predstavniki ob otvoritvi in zaključku seminarja v Kopru. Upravičeno torej pričakujemo, da bo ta ugotovitev začela veljati tudi za slovensko etnično skupino v Italiji.

Z zadovoljstvom pozdravljamo prizadevanje pedagoškega odseka Sindikata slovenske šole v Trstu, ki se je lotil obširnega programa z različnimi predavanji za šolnike, ker pač iz Rima še ni odgovora, da bi poskrbel za njihovo strokovno izpopolnjevanje in s tem za boljše uspehe na šoli.

Pripomniti moramo tudi, da še vedno pogrešamo boljšega in pogostejšega nadzora na osnovnih, še bolj pa na srednjih šolah. Tudi to vprašanje bi pristojne oblasti morale rešiti na neki način v zvezi z izvajanjem zakona o slovenskem šolstvu.

Nikakor ne moremo biti zadovoljni s poukom slovenščine na nekaterih šolah, kjer poučujejo nekvalificirani profesorji. Tu moramo poudariti, da usposobljenostni izpiti za poučevanje slovenščine, ki so bili prej v Rimu, zdaj pa v Trstu, sploh ne morejo priti v poštev za poučevanje slovenščine na slovenskih šolah, pač pa le za poučevanje slovenščine kot tujega jezika.

Prav tako moramo prav zdaj, ko se pripravljajo imenovanja za izpitne komisije, poudariti, da morajo predsedniki in člani izpitnih komisij na slovenskih šolah obvladati slovenski jezik, kakor določa člen 6 zakona o slovenskem šolstvu, in morajo »imeti isti materin jezik kakor učenci«, kot je zagotovljeno v posebnem statutu londonskega memoranduma. Kako naj bo predsednik ali član izpitne komisije pri slovenski maturi tak profesor, ki ne obvlada ali sploh ne zna slovenskega jezika, ali pa zna le kakšen krajevni dialekt? Kako lahko tak predsednik ali član komisije sploh sledi izpitom in nato ocenjuje dijaka? In vendar smo imeli do sedaj pri zrelostnih izpitih na slovenskih srednjih šolah take predsednike in člane izpitnih komisij!

Nekatera važna vprašanja in male zadeve, ki so se sproti pojavljale, so pristojne oblasti že rešile. To smo vedno tudi sproti beležili in z zadovoljstvom pozdravili. Res je tudi, da so se v zadnjih letih na splošno razmere in odnosi do slovenske šole izboljšali. Prav te ugotovitve nam vlivajo poguma in upanja, da se bodo z dobro voljo rešili tudi problemi, ki smo jih navedli, in drugi, ki jih nismo našteli, da se bomo čutili res kot enakopravni državljani v demokratični državi.

Boj proti lakoti je stvar nas vseh!

V sklopu splošne kampanje FAO — organizacije za prehrano in kmetijstvo OZN — proti bedi in lakoti je zvezna vlada proglasila ta teden za teden borbe proti lakoti. V ta namen je avstrijski komite odprl pri avstrijski poštni hranilnici pod naslovom „Boj proti lakoti" poseben konto št. 175.000 za vplačilo prispevkov.

Beda in lakota še vedno ogrožata večino človeštva. Sicer je po drugi svetovni vojni proizvodnja hrane v svetu narasla za 56 %, število prebivalstva pa le za 38 %, vendar dosedanji razvoj mednarodnega sodelovanja in izgradnje komunikacij še vedno ni uspel odpraviti zla, ko ob izobilju hrane pri eni tretjini človeštva dve tretjini še vedno gladujeta. Proizvodnja hrane na osebo se je v letih po drugi svetovni vojni v svetovnem povprečju povečala za 26 %, v gospodarsko nerazvitih deželah pa komaj za 2 %, čeprav število prebivalstva v teh deželah letno naraste za 1,8 %. Na svetu se število novih lačnih želodcev letno poveča za 50 do 60 milijonov.

V gospodarsko nerazvitih deželah je treba predvsem dvigniti kupno moč prebivalstva, na drugi strani pa jim je treba pomagati pri intenzivaciji proizvodnje živil. Avstrija je zaradi tega v okviru tega tedna zagotovila študijske štipendije za študij 9 agronomov in 10 veterinarjev iz teh dežel v Avstriji, istočasno pa se je obvezala, da bo tem deželam stavila na razpolago svoje strokovnjake na področju proizvodnje sladkorne pese, pogozdovanja, vrtnarstva in ribogojstva. Konferenca prezidentov kmetijskih zbornic Avstrije pa je sklenila, da bo v tem tednu vsak kmet na kravo prispeval liter mleka za borbo proti bedi in lakoti. Ta prispevek avstrijskih kmetov predstavlja vrednost 1,7 milijona šilingov.

Svetovna proizvodnja mineralnega olja

Proizvodnja mineralnega olja doživlja zlasti po drugi svetovni vojni vse večji razmah. Po podatkih, ki jih je pred nedavnim objavil britanski »Petroleum Information Bureau«, je dosegla proizvodnja surove nafte v letu 1962 na vsem svetu 1251 milijonov ton in tako presegla svetovno proizvodnjo iz leta 1961 za 90 milijonov ton oziroma za 7,5 %. S tem je bil hkrati dosežen nov rekord v tej ponogi proizvodnje.

Z izjemo Iraka so vsa glavna proizvodna območja nafte lani zvišala proizvodnjo surove nafte. Zaporedje držav proizvajalk surove nafte je ostalo tudi v minulem letu nespremenjeno. Slej ko prej zavzemajo prvo mesto daleč pred drugimi državami Združene države Amerike, ki so lani načrpale 400 milijonov ton nafte, kar je 7,3 % več kot leta 1961. ZDA sledi Sovjetska zveza s 185 milijoni ton ali 19 % več kot leta 1961. Tema dvema državama sledijo Venezuela s 166,6 miljona ton, Kuwait z 92,5 milijona, Saudska Arabija s 74 milijoni, Iran s 64 milijoni, Irak z 48,7 milijona, Kanada s 33,5 milijona, Indonezija s 27 milijoni in Alžirija z 20 milijoni ton. Med državami s proizvodnjo nafte pod 20 milijonov ton velja omeniti predvsem Argentino, kjer so lani načrpali 14,6 milijona ton surove nafte, in Libijo, kjer so lani pridobili 7,5 milijona ton surove nafte in kjer imajo tudi za naprej izredno bogate perspektive na področju surove nafte, saj so prav v zadnjem času tam ugotovili nova obsežna ležišča.

Glede na zemljepisno razporeditev proizvodnje surove nafte v svetu je Severna Amerika pridobila največ nafte in sicer kar 433,5 milijona ton. Na drugem mestu je Srednji vzhod s 306 milijoni, Latinska Amerika z 222,8 milijona ton, vzhodne evropske države z 205,5 milijona ton, Daljnji vzhod s 33,3 milijona ton, Afrika z 31,9 milijona ton in Zahodna Evropa z 18,2 milijona ton.

Tako presenetljiv in vse bolj dinamičen razmah glede pridobivanja surove nafte na vseh celinah je pogojen predvsem z naraščajočimi energetskimi potrebami povsod v svetu. Industrijske zmogljivosti so v nenehnem porastu, število motornih vozil iz dneva v dan narašča, pomorska plovba se vsebolj preusmerja na uporabo tekočih goriv, pa tudi letalstvo je v stalnem razmahu. Vse to pa terja nadaljnje velike količine nafte.

Jugoslovanska industrija v kooperaciji z drugimi industrijami

Jugoslovanska industrija se prizadeva, da bi sodelovala in delila delo z drugimi industrijami. V tem prizadevanju je bilo doslej doseženih največ uspehov s Poljsko, Egiptom in Madžarsko. V teku pa so tudi pogajanja za kooperacijo jugoslovanske industrije z industrijami Sovjetske zveze, Bolgarije, Romunije, Vzhodne Nemčije, Italije, Velike Britanije in Francije.

V skupnosti s Poljsko deluje 60 jugoslovanskih in poljskih delovnih skupin. Vsled tega se je trgovinska menjava s Poljsko v minulem letu povečala na 73 milijonov dolarjev. Naloga teh delovnih skupin pa je tudi, da še naprej ugotavljajo, kje obe industriji lahko kooperirata in kako bi se njuno sodelovanje lahko še povečalo.

V sodelovanju med industrijama Madžarske in Jugoslavije obstoja 11 skupnih delovnih skupin. Od februarja naprej pa so v teku intenzivna pogajanja z Romunijo za delitev dela med obema industrijama. Sodijo, da so možnosti za sodelovanje zlasti ugodne na področjih industrije orodnih strojev, opreme za energetske naprave, industrije nafte, kemične in elektroindustrije ter industrije motorjev.

Velika Britanija in Jugoslavija pa sta se sporazumeli, da bo s kreditom na 13 let v višini 78 milijonov dolarjev Velika Britanija dobavila del opreme za rudnike in železarno v Skoplju, ki bo imela zmogljivost 600 tisoč ton jekla in 400.000 ton valjanega materiala. Na obeh straneh menijo, da bo to sodelovanje vzpodbudilo še širše sodelovanje med industrijami Velike Britanije in Jugoslavije, v okviru katerega bodo tudi jugoslovanska podjetja svojim britanskim partnerjem pričela dobavljati ustrezni surovi material in izdelane dele iz njega.

Jugoslovanski primer kooperacije njene industrije z drugimi evropskimi industrijami je vzgleden primer, da se evropska integracija ne začne in konča le z EGS, kakor to pri nas nekateri dopovedujejo, marveč da tej integraciji tudi EGS ni v stanju postavljati meja. Gospodarski zakoni sožitja in sodelovanja v miroljubnem svetu takih mej ne priznajo. Tudi naša vlada in industrija bi storili dobro, če bi pričeli razmišljati o podobnem konceptu sodelovanja z industrijami evropskih dežel.

PO ŠIROKEM SVETU

DŽAKARTA. — Indonezijski predsednik Sukarno se je razgovarjal s člani glavnega osvobodilnega poveljstva Zahodnega Irijana o številu indonezijskih čet, ki naj bi jih po 1. maju namestili na tem ozemlju. Po razgovorih je minister za zunanje zadeve dr. Subandrio izjavil, da so razpravljali o civilnih in vojaških pripravah za prenos nadzorstva nad Zahodnim Irijanom, ki je zdaj v rokah OZN, na Indonezijo.

KAIRO. — V Adis Abebi se bo 22. maja začela vrhunska konferenca svobodnih afriških dežel, na katero so povabili skupno 32 držav. Od teh jih je 30 vabilo sprejelo, le Libija ga je zavrnila, medtem ko odgovor Somalije še ni znan. Na dnevnem redu bodo vprašanja o afriški enotnosti in ustanovitvi skupnega afriškega tržišča za napredek gospodarstva in razvoja afriških držav. Prav tako pa bodo razpravljali tudi o predlogu ganskega predsednika Nkrumaha za ustanovitev skupnega afriškega parlamenta.

TOKIO. — Japonsko vrhovno sodišče je sprejelo sklep, s katerim prepoveduje vsem delavcem in uslužbencem državnih podjetij sodelovanje v stavkah in jim grozi s kazenskim pregonom. Mnoge sindikalne organizacije na čelu z Generalnim svetom japonskih sindikatov so proti temu sklepu ostro protestirale. Poudarjajo, da takšen sklep pomeni napad na demokratične pravice japonskih državljanov, predvsem delavcev.

MOSKVA. — V Moskvi vzbujajo zaskrbljenost vesti o čedalje pogostnejšem ameriškem kršenju suverenosti kubanskih teritorianih voda in zračnega prostora kakor tudi o novem valu protikubanske gonje v Ameriki. Po sovjetskem mnenju izvaja Washington zelo nevarno politiko na področju Karibskega morja, kjer je položaj spet postal resen.

DUNAJ. — Na Dunaj je prispel novi sovjetski predstavnik v mednarodni agenciji za atomsko energijo P. K. Ponomarenko. Ta položaj je prej zavzemal bivši sovjetski zunanji minister Molotov, medtem ko je Ponomarenko bil veleposlanik Sovjetske zveze na Nizozemskem.

LONDON. — Pred dnevi je bilo v Londonu veliko zborovanje v spomin na žrtve, ki so pred tremi leti padle pod streli južnoafriških rasistov. Na zborovanju so poudarili zahtevo, naj Velika Britanija preneha pošiljati orožje Južni Afriki. Novi predsednik laburistične stranke Wilson, ki je govoril na zborovanju, je zahteval, naj predsednik britanske vlade Macmillan ukrene vse potrebno, da bi prenehala „krvava trgovina z orožjem zatiranja".

BEOGRAD. — Komisija za ustavna vprašanja je obravnavala in sprejela osnutek zakona o uveljavljenju ustave Socialistične federativne republike Jugoslavije. Komisija je sprejela tudi poročilo o delu za redakcijo osnutka ustave in sklenila osnutek nove ustave poslati zvezni ljudski skupščini.

SOFIA. — Z izvolitvijo novega nacionalnega sveta in s sprejetjem resolucije je bil prejšnjo soboto v Sofiji zaključen V. kongres Domovinske fronte Bolgarije. Ob zaključku kongresa je predsednik bolgarske vlade Todor Živkov izjavil, da se bo bolgarska vlada še nadalje trudila za ohranitev miru in razvijanja prijateljstva med vsemi narodi na podlagi miroljubne koeksistence.

ŽENEVA. — Zastopnik mednarodne organizacije dela je v razpravi na komisiji Združenih narodov za pravice človeka izjavil, da izmed 21 članic odbora za pravice človeka 9 držav še ni ratificiralo konvencije o rasni diskriminaciji, 10 držav pa konvencije o prisilnem delu. Komisija je ponovila zahtevo, naj vse članice OZN čimprej ratificirajo ti konvenciji.

HAAG. — Francoski predsednik de Gaulle je bil zadnjo soboto na uradnem obisku na Nizozemskem, ki pa je trajal le dve uri. Med tem časom je bil francoski predsednik s soprogo gost na kosilu pri kraljici Julijani, po kosilu pa je razgovarjal z nizozemskim zunanjim ministrom Lunsom. Čeprav je bil obisk tako kratek, pa so nizozemske oblasti uvedle izredne varnostne ukrepe.

SEUL. — Voditelji južnokorejskih političnih strank so soglasno obsodili izjavo generala Parka, ki je pred nedavnim zahteval, naj bi imel sedanji vojaški režim še štiri leta oblast v roki. Predstavniki strank poudarjajo, da se režim vojaške junte sklicuje na neurejene politične okoliščine v državi samo zato, da bi podaljšal svojo oblast. Stranke v tej zvezi očitajo junti, da doslej ni nič storila za gospodarski in socialni napredek Južne Koreje.

BONN. — Glasilo liberalne Svobodne demokratske stranke „Das freie Wort" se je pridružilo zahtevam, naj zahodnonemška vlada sprejme energične ukrepe tudi proti drugim terorističnim emigrantskim skupinam. Časopis poudarja, da naj bi bila nedavna razpustitev „hrvatskega križarskega bratstva" samo prvi korak pri preprečevanju teroristične dejavnosti emigrantov. List v tej zvezi spominja na obveznosti, ki jih je zahodnonemška vlada sprejela leta 1955, namreč da bo onemogočila vsako teroristično dejavnost emigrantskih skupin. Hkrati omenja več takih organizacij, ki se ukvarjajo s terorizmom, in med drugimi zlasti navaja ustaško „Hrvatsko osvobodilno gibanje" ter četniško organizacijo, ki deluje na Bavarskem.

BEOGRAD. — Organizacija združenih narodov je poverila Jugoslaviji izvajanja načrta jedrskih raziskav v kmetijstvu in je posebni sklad OZN v ta namen odobril 546.000 dolarjev. Po vesteh iz Beograda je zvezna komisija za jedrsko energijo končala že skoraj vse priprave za začetek dela in uresničenje triletnega načrta za jedrske raziskave v kmetijstvu ter za šolanje potrebnih kadrov.

BONN. — Zahodnonemški kancler Adenauer je pred dnevi odpotoval na svoj štiritedenski pomladanski oddih ob jezeru Como. Čas njegove odsotnosti skušajo v Bonnu izkoristiti za to, da bi našli naslednika, ki bi zamenjal 87-letnega kanclerja, ko se bo — kakor pričakujejo — letos jeseni umaknil s položaja predsednika vlade.

V celovški „Galeriji 61“:

Slovenski umetnik Vladimir Makuc

razstavlja barvne jedkanice in lesoreze

Za našim domačinom Valentinom Omanom, kateri je že s svojo prvo razstavo dosegel izreden uspeh, nam celovška „Galerija 61“ zdaj predstavlja slovenskega umetnika Vladimira Makuca iz Ljubljane. Razstava, ki je bila prejšnji teden odprta v navzočnosti umetnika, obsega skupno 18 listov — 12 jedkanic in 6 lesorezov — in ostane odprta do 29. marca.

Vladimir Makuc, rojen leta 1925 v Solkanu pri Gorici, se je po končanem študiju v Ljubljani, kjer je po diplomi na akademiji upodabljajočih umetnosti obiskoval še posebno šolo za restavratorje, najprej posvetil »poklicnemu« delu ter si pridobil ime kot izvrsten kopist srednjeveških fresk. Z lastno umetniško tvornostjo se je predstavil razmeroma pozno, ko je leta 1958 v okviru kolektivne razstave slovenskih upodabljajočih umetnikov presenetil s svojimi prvimi barvnimi lesorezi. Od takrat ga je vodila pot strmo navzgor in danes njegova umetnost ni znana ter deležna velikega priznanja le doma, marveč tudi širom po svetu. Poleg samostojne razstave v Ljubljani je sodeloval na številnih kolektivnih in mednarodnih umetniških prireditvah: Skopje, Oregon, Benetke, Turin, Schaffhausen, Aleksandrija, Beograd, Novi Sad, Sarajevo, Zagreb, Tokio, Milan, Rim, Beljak, Wiesbaden, Karlsruhe, Essen, Braunschweig, Aachen, Grenchen, Lugano, Cincinnati, Linz, Graz, Bari, Spittal ob Dravi, Izrael in Kuba — to so po vrstnem redu posamezne postaje njegove poti okoli sveta in vidna priznanja so nagrade: prva nagrada za grafiko na III. mediteranski bienali v Aleksandriji, nagrada I. razstave grafike v Zagrebu, nagrada IV. mednarodne razstave grafike v Ljubljani, nagrada VII. mednarodne razstave »Bianco e nero« v Luganu, republiška nagrada Slovenije ob 20-letnici revolucije, nagrada iz Prešernovega sklada LR Slovenije in nagrada II. razstave grafike v Zagrebu.

Tudi pri nas na Koroškem Vladimir Makuc ni neznano ime. Nekaj njegovih listov smo videli že v Beljaku in Spittalu ob Dravi, kjer je leta 1960 odnosno 1962 sodeloval v okviru kolektivnih razstav slovenskih sodobnih umetnikov. Vendar pa nam nudi pravo sliko umetnika in njegove umetnosti šele sedanja razstava v Celovcu, ki je hkrati tudi njegova prva samostojna prireditev izven domovine. Kakor smo že omenili, razstavlja Makuc skupno 18 listov, ki ga prikazujejo kot mojstra barvne grafike (edina »izjema« je njegovo prvo delo, enobarvna jedkanica »Cerkev v obzidju«, za katero je dobil inspiracije med restavriranjem evropsko znanih fresk v Hrastovlju blizu Kopra) in poleg tega odkrivajo tehniko, katera vzbuja splošno zanimanje. Njegove kombinacije jedkanja in akvatinte pri jedkanicah ter globokega in visokega tiska pri lesorezih namreč ustvarjajo efekte, ki naravnost presenečajo in po svoji prefinjenosti nehote spominjajo na umetnine srednjega veka, katere še danes očarajo z lepoto svojih nežnih detajlov. Sploh je pri Makucu opaziti, da ima nanj precejšen vpliv umetnost starih mojstrov, s katero se »poklicno« srečuje kot restavrator, zato ostaja zvest predmetnosti tudi v svojih modernih oprijemih in je v tej povezavi izoblikoval svojstven izraz, ki daje njegovi umetniški izpovedi povsem individualen pečat, kateri predstavlja lepo obogatitev slovenske sodobne umetnosti.

Motivno je Makuc trdno povezan s svojo ožjo domovino in pripoveduje zlasti o slovenskem Primorju in Istri, ki mu nudita neizčrpno bogastvo značilnih utrinkov. To so povsem navadne stvari — vas, hiša, krava, petelin — stvari, ki jih v današnjem hitrem času tu in tam morda že spregledamo, pa so vseeno bistvo življenja; posamične ploščice, ki jih umetnik združuje v pester mozaik pokrajine, katera šele v povezavi številnih drobcev zaživi v svoji harmonični celoti. (Podobno iz mnogih nadrobnosti izoblikovano celovitost izpričujejo tudi posamezni motivi iz Makedonije, tako da iz vrste vidno izpada le njegov barvni lesorez „Dvoboj“, na katerem iz Levstikove povesti izluščena Krpan in Brdavs napravita skoraj vtis neke osamljene golote.) Umetnika privlačujejo podrobnosti, vendar se jim ne prepušča brezpogojno, marveč prav po njih vedno spet najde pot do celotnosti, do tiste zaokroženo popolne izpovedi, ki ga poleg Debenjaka in Spacala uvršča med najboljše upodabljavce krajev, ljudi in življenja slovenskega Primorja.

Trenutno v Celovcu razstavljenih 18 listov je po izjavi Makuca v glavnem vse, kar je doslej ustvaril kot samostojno tvoren umetnik. Ne samo, da mu mnogo časa vzame „poklicno“ delo pri restavriranju starih fresk, marveč je tudi zelo kritičen do samega sebe: namena in pomena svoje umetniške tvornosti ne vidi v kvantiteti, gre mu zgolj za kvaliteto. To je razvidno tudi iz dejstva, da dokonča na leto v najboljšem primeru šest do sedem listov, včasih pa sploh samo kake tri. **Zato pa je vsako njegovo delo prava umetnina — resnično doživetje. In tako doživetje je tudi njegova sedanja razstava, katere ogled toplo priporočamo.**

Radio in televizija v Jugoslaviji

Pred drugo svetovno vojno je Jugoslavija spadala še med države, v katerih je radijski sprejemnik veljal za luksuz. Toda v zadnjih dvajsetih letih se je v tem oziru veliko spremenilo: število radijskih naročnikov v Jugoslaviji se je povečalo na desetkratno višino.

● Leta 1961 je bilo v Jugoslaviji 1,672.203, pet let poprej pa šele 710.694 radijskih naročnikov. Če pa pogledamo podatke iz leta 1939, potem ugotovimo, da so takrat našteli komaj 155.113 radijskih naročnikov za celo državo. V odnosu na število jugoslovanskega prebivalstva pomeni sedanje stanje, da pride danes na vsakih enajst prebivalcev Jugoslavije po en radijski naročnik.

● Še silnejši razvoj je bil dosežen pri televiziji, s katero je Jugoslavija začela razmeroma pozno. Še leta 1960 je bilo v Jugoslaviji komaj 29.776 televizijskih naročnikov, toda v enem samem letu se je to število več kot podvojilo in so leta 1961 našteli že 61.538 televizijskih naročnikov. Leta 1960 je jugoslovanska televizija oddajala 924 ur domačega in 600 ur tujega programa. Leto kasneje se je to stanje spremenilo v očitno korist domačih oddaj, saj je bilo leta 1961 že za 1423 ur domačega in le še za 397 ur tujega programa.

● Končno še nekaj podatkov o jugoslovanskih muzejih. V Jugoslaviji je danes 247 najrazličnejših muzejev, od katerih jih imajo največ na Hrvaškem (92), na drugem mestu je Srbija (76), sledijo Slovenija (27), Bosna in Hercegovina (19), Makedonija (17) in Črna gora (16). Po uradnih podatkih je jugoslovanske muzeje obiskalo leta 1961 skupno 3,455.000 domačih in tujih gostov.

Wagnerjeva „Walküra“ v Mestnem gledališču

Znano je, da predstavljajo opere Richarda Wagnerja v glasbeno-odrski umetnosti problem zase in prav tako je znano, da zahtevajo posamezne vloge iz teh opernih del naravnost „specializacijo“ pevcev. Zato je razumljivo, da Wagnerja le bolj redko srečamo na manjših odrih in je seveda toliko bolj razveseljivo, da celovško Mestno gledališče vključi vsako leto v svoj spored vsaj po eno Wagnerjevo opero. Letos je to „Walküra“, katere premiero smo videli zadnji petek.

Z lastnimi silami celovško gledališče seveda ne bi moglo zadovoljivo rešiti velike naloge; pridobilo je tri na Wagnerja „specializirane“ soliste, ob katerih se je potem tudi domači ansambel razvil do tiste stopnje, ki je zagotovila splošen uspeh predstave. Rolf Polke, Herbert Doussant in Sigrid Ekkehard so imena treh solistov-gostov, ki so blesteli v vlogah Wotana, Siegmunda in Walküre. Toda tudi člani celovškega opernega ansambla — Franz Pacher, Barbara von Leichsenring in Dorothea Fischer — so zapustili najboljši vtis, kar velja tudi za oktet Walkür, kjer je bilo za pevko, kot je Elisabeth Szemzö, naravnost škoda.

Glasbeno vodstvo je imel Günter Lehmann, ki je ponovno pokazal svoje veliko in mnogostransko znanje; v veliko pomoč sta mu bila režiser Curt Hampe in arhitekt Karl Eugen Spurny, katerega scenske slike so bile dovolj prepričljive. Kostume si je celovško gledališče tokrat izposodilo od dunajske Državne opere in Deželnega gledališča v Linzu.

Ob taki premieri vsekakor lahko ugotovimo, da je celovško Mestno gledališče spretno in z razveseljivim uspehom rešilo tudi nalogo, ki jo nalaga zahtevna Wagnerjeva opera.

Ljubljanska Srednja glasbena šola v Celovcu:

Mnogo obetajoč naraščaj glasbenih umetnikov

Na povabilo deželnega konservatorija (katerega ansambel bo v zameno gostoval v Ljubljani) je zadnji petek zvečer gostovala v veliki dvorani celovškega Doma glasbe ljubljanska Srednja glasbena šola s tremi skupinami: z 12-članskim Komornim godalnim orkestrom, ki ga vodi prof. Ciril Veronek, s 24-članskim Komornim zborom pod vodstvom prof. Janeza Boleta ter Velikim simfoničnim orkestrom (vodstvo prof. Vinko Šušteršič), ki šteje okoli 70 članov.

Znanje, ki so ga demonstrirali mladi glasbeniki iz Ljubljane, nedvomno daleč presega vse običajne pojme o „šolskem“ nivoju glasbene dejavnosti; med njimi so umetniki, ki že danes presenečajo z naravnost virtuozno tehniko, pa tudi v celoti dosega skupina tako višino, kot jo je izvajalcem s povprečno starostjo osemnajstih let le težko prisoditi. Brez zavisti je treba priznati, da je to naraščaj, ki zelo veliko obeta.

Ob tej kvaliteti je seveda težko govoriti o podrobnostih in o posameznih izvajalcih. Vendar je treba posebej navesti zbor, ki se je predstavil s štirimi Gallusovimi komadi, med katerimi sta bila tudi redko izvajani „Ecce quomodo moritur iustus“ ter „Očenaš“ (morda bo kdo tudi to označil za „komunistično propagando“!), medtem ko je med orkestrskimi deli predstavljal zanimivo novost Koncertni komad za pavke in orkester Primoža Ramovša, ki je doživel sijajen uspeh lani tudi v Moskvi. Razumljivo pa moramo poleg izredno dobre izvežbanosti obeh orkestrov omeniti zlasti soliste — Marijan Karuza, Gorjan Košuta in Bogomil Kosi (violina), Janez Petrač (flavta), Anton Kolar (pavke), Sonja Pahor (klavir) in Marjeta Bohinec (oboa) — ki so brez izjeme kljub svoji mladosti že pravi umetniki in med katerimi je še posebno očarala 14-letna pianistka Sonja Pahor.

Po vsem tem, kar smo slišali na petkovem koncertu, se nikakor ne čudimo, da so bili mladi glasbeniki iz Ljubljane deležni navdušenega priznanja tudi v Benetkah in na Dunaju. Toliko bolj pa je lahko žal celovški publiki, ker je zamudila to edinstveno priložnost, saj nam nihče ne bo zameril, če resnici na ljubo povemo, da bi brez težave lahko prešteli tiste poslušalce v dvorani, ki niso bili — Slovenci.

Še o enakopravnosti italijanske manjšine v Sloveniji

O določilih v osnutkih zvezne ustave in republiških ustav v Jugoslaviji, ki jamčijo narodnostne pravice narodnih manjšin, smo v našem listu že obširno poročali, kakor smo objavili tudi že nekaj predpisov, ki jih glede manjšinske zaščite vsebujejo statuti posameznih okrajev odnosno občin, kjer žive pripadniki manjšin. Pred nedavnim je bil v koprskem okraju izdelan osnutek statutov občin Koper, Izola in Piran, ki prav tako vsebuje konkretna določila o zaščiti in enakopravnosti tamkajšnje italijanske manjšine. Da bi lahko ugotovili, kako širokogrudno so zajamčene narodnostne pravice italijanske manjšine, hočemo posredovati vsebino določb, ki te pravice vsebujejo.

Vseh členov osnutka statuta, ki zadevajo jamstva za uživanje pravic italijanske narodne skupnosti, je 26. Med splošnimi določbami statuta sta važna predvsem člena 8 in 9. Člen 8 določa, da *»posebni republiški zakon določa območja občine, ki bo proglašeno za narodnostno mešano območje, katero bo hkrati dvojezično območje. Slovenski in italijanski jezik sta na tem območju enakopravna. Občina zagotavlja in varuje to enakopravnost ter skrbi za uporabo obeh jezikov po določbah petega poglavja statuta.«*

Člen 9 statuta pa se glasi:

»Občani slovenske in italijanske narodnosti uživajo na območju občine enake pravice. Občanom italijanske narodnosti je tako kot občanom slovenske narodnosti zlasti zajamčena pravica, da razvijajo svojo kulturo, se združujejo v kulturnih organizacijah in ustanavljajo zavode, ki jim zagotavljajo te pravice.«

Posebno važnost in pomen ima člen 27 statuta vseh treh občin, ki pravi:

»Občina kot obmejno in dvojezično območje z mešanim slovensko-italijanskim prebivalstvom, v skladu s skrbjo za vsestranski razvoj in napredek italijanske narodne manjšine ter za uresničevanje skupnih vzgojnih, izobraževalnih in kulturnih smotrov obeh narodnostnih skupin, prispeva k spoznavanju kulture italijanske narodne manjšine in italijanskega naroda na svojem območju ter k spoznavanju kulture slovenskega naroda in slovenske narodne manjšine onstran meje s tem, da podpira sodelovanje in izmenjavo kulturnih dobrin prebivalstva z obeh strani meje.«

Iz tega člena pač povsem jasno sledi, da je jugoslovanska ljudska oblast, ki je proglasila načelo, da morajo narodne manjšine predstavljati most med sosednimi državami, poskrbela sedaj za uzakonitev tega načela za vse področje, kjer živi italijanska narodna skupnost. Mislimo, da manjšinska zakonodaja na svetu doslej tako moderne zakonske določbe še ni poznala!

Zgoraj omenjeno peto poglavje statutov vseh treh občin nosi skupen naslov POLOŽAJ OBČANOV ITALIJANSKE NARODNOSTI IN DVOJEZIČNOST. To poglavje je razdeljeno na 22 členov (od 137 do 159), ki podrobno določajo, kako se morajo izvajati določbe, ki jih vsebuje člen 8 splošnih določb. Nadvse značilen je člen 137, ki pravi da so *»občani italijanske narodnosti v občini sestavni del občinske družbeno-politične skupnosti ter uživajo družbeno varstvo občine, ki skrbi za njihov vsestranski razvoj in napredek v duhu enakopravnosti in bratstva jugoslovanskih narodov z narodnimi manjšinami«.*

Sledi osem členov, ki podrobno določajo obveznosti občine do občanov italijanske narodnosti.

Člen 138: *»Občanom italijanske narodnosti je zagotovljena svobodna uporaba njihovega jezika v javnosti in družbenem življenju, kakor tudi pri opravljanju javnih funkcij in drugih javnih dolžnosti ter pri uveljavljanju nihovih zakonitih pravic in pravnih koristi.«*

Člen 139: *»Občanom italijanske narodnosti je zagotovljeno osnovno šolanje v svojem jeziku. Občina skrbi in pospešuje njihovo izobraževanje v srednjih splošno izobraževalnih in strokovnih šolah z italijanskim učnim jezikom.«*

Člen 140 našteva vse kraje in šole z italijanskim učnim jezikom v vsaki izmed treh občin ter dodaja: da *»občina po potrebi ustanavlja še druge šole z italijanskim učnim jezikom, ali pa podpira šolanje italijanskih občanov na takih šolah izven občine«.*

Tudi nadaljnji štirje členi vsebujejo predpise o šolah z italijanskim učnim jezikom. Člen 141 določa, da na teh šolah *»poučuje osebje iz vrst občanov italijanske narodnosti, ki je posebno usposobljeno za poučevanje v tem jeziku«* in le *»po potrebi se lahko sprejme v službo na šoli tudi tuj državljan ob pogojih, ki veljajo za sprejem tujega državljana v javno službo.«* Tudi *»tehnično in pomožno osebje na teh šolah se zaposluje praviloma izmed občanov italijanske narodnosti«.*

Člen 142 določa, da mora učni načrt na italijanskih šolah *»upoštevati posebnosti kulture italijanskega naroda in ne sme motiti narodnostnega čuta učencev«.*

Člen 143 pa pravi:

»V vseh šolah s slovenskim učnim jezikom na dvojezičnem območju občine je italijanski jezik v vseh razredih obvezni učni predmet. V vseh šolah z italijanskim učnim jezikom je slovenski jezik v vseh razredih obvezni učni predmet.«

Zadnji predpis glede šol vsebuje člen 144, ki določa:

»Občina ustanavlja in vzdržuje predšolske ustanove za otroke italijanske narodnosti.«

Temu členu sledi zelo važen člen 145, ki predpisuje, da *»občina materialno podpira kulturne krožke in druge oblike kulturnega udejstvovanja, v katerih se združujejo in udejstvujejo občani italijanske narodnosti«.*

Člen 146 vsebuje naslednjo važno določbo:

»V upravi občinske skupnosti morajo biti zastopani tudi občani italijanske narodnosti, praviloma pa tudi v njenih svetih in komisijah.«

(Dalje prihodnjič)

V SPOMIN SELSKIM ŽRTVAM

Slovensko prosvetno društvo „Košuta" v Selah priredi v **nedeljo, dne 31. marca 1963 ob 14. uri** v gostilni „Pri žagi" predavanje

Življenje in trpljenje koroških Slovencev

Janko Ogris bo govoril o zgodovini koroških Slovencev od razpada avstro-ogrske monarhije do vrnitve izseljencev leta 1945, Hanzej Weiss pa bo predvajal slike, ki jih je posnel v koncentracijskih taboriščih Dachau in Mauthausen ter na spominski proslavi ob 20-letnici izseljevanja v Celovcu.

Na prireditev, ki bo posvečena spominu selskih žrtev, katerih mučeniške smrti pred dvajsetimi leti se bomo v kratkem spominjali, vsi prisrčno vabljeni.

Odbor

Ob robu dogodkov

Kakor beremo v glasilu koroške FPÖ »Kärntner Nachrichten«, je imela podružnica koroškega Schulvereina Südmark v Suhi pri Labotu zborovanje, na katerem je govoril Jordan kot predstavnik koroškega Heimatdiensta. O tem čudnem gospodu se nam prav tako malo izplača posebej govoriti kot o njegovem večnem pogrevanju zahteve po ugotavljanju manjšine, saj je oboje znano in spada že nekako v železni repertoar protislovenske gonje in hujskanja proti mirnemu sožitju med obema narodoma na Koroškem.

Čeprav se nam torej zdi pod častjo, da bi odgovarjali na strupene izpade nepoboljšljivih hujskačev, pa je vendar potrebno, da si nekoliko bliže pogledamo enega izmed stavkov, ki jih je Jordan povedal na tem zborovanju. Dejal je, da pri obravnavanju manjšinskega vprašanja ljudi na južnem Koroškem ni mogoče ločiti po jeziku ali strankarski pripadnosti, marveč samo v tisti del, ki se priznava k domovini, k očetnjavi Avstriji in k nemški narodnosti ter v oni del, ki posluša Ljubljano in ima slej ko prej za cilj priključitev južne Koroške k Jugoslaviji.

Jordan se poslužuje tukaj zelo enostavne logike: le kdor se priznava k nemštvu, je tudi zvest domovini in Avstriji, vsi drugi pa so po tej logiki iredentisti in veleizdajalci. To pa so nedvomno obdolžitve, ob katerih nikakor ne smemo in tudi nočemo molčati. Predvsem pa si prepovedujemo, da bi ravno ljudje Jordanovega kova igrali vlogo razsodnika o lojalnosti in nelojalnosti koroških Slovencev in koroškega prebivalstva sploh.

Šele pred nedavnim smo se spominjali dogodkov, ki so pred 25 leti tragično posegli v usodo Avstrije. Vprašamo se, kje so bili razni Jordani in podobni »patrioti« takrat, ko je bila domovina res v nevarnosti? Jordan bo o sebi sam najbolje vedel, o raznih drugih, ki se danes herojsko trkajo na prsa in kričijo »heimattreu«, pa lahko povemo, da nam je še dobro v spominu, kako »patriotično« so pomagali rušiti lastno domovino in zasledovati tiste, katerim domovinska zvestoba ni bila le puhla fraza. Pa tudi o sebi koroški Slovenci lahko ponosno povemo, da smo bili takrat na strani tistih, ki so se neglede na nevarnost bojevali in doprinašali žrtve za uničenje nacističnega nasilja in s tem ne nazadnje doprinesli svoj delež tudi za osvoboditev in zopetno vzpostavitev neodvisne demokratične Avstrije, h kateri se tudi danes zavestno priznavamo kot lojalni državljani. Ta lojalnost je bila priznana in potrjena tudi na uradnem mestu, zato nihče nima pravice, da bi nam samo zaradi tega, ker hočemo ohraniti zvestobo narodu in jeziku, podtikaval protidržavne namene in cilje!

Živinorejsko zborovanje v Podravljah:

Več brige za boljšo pot v naši živinoreji!

Zelo škoda in žal bi mi bilo, če danes ne bi bil zraven,« je ob koncu velikega živinorejskega zborovanja dejal marsikdo izmed 70 udeležencev, ki so se pretekli petek zbrali v kmetijski šoli v Podravljah. Tam sta jim Slovenska kmečka zveza in kmetijska šola Podravlje pripravili pester spored spoznavanja aktualnih vprašanj naše živinoreje in živalske proizvodnje. Zborovanje je bilo v pravem pomenu besede prvo veliko srečanje mladih koroških slovenskih živinorejcev. Njihova nepričakovano velika udeležba je pokazala, da po naših vaseh močno prodira spoznanje, da se je v kmetijstvu »bodočnost že pričela«, da je »mala integracija« na vasi osnovni predpogoj uspešnosti integracijskih prizadevanj v kmetijstvu in da bo v bodoče kmet ostal le, kdor kmet ostati hoče in kdor bo svoje kmetovanje prilagodil pogojem moderne industrijske družbe.

Prireditelja zborovanja sta poskušala udeležencem predočiti s tem razvojem povezano problematiko na področju naše živinoreje. Zato sta jim za dopoldne pripravila predavanje in praktične vaje o ocenjevanju plemenske živine. Oboje je imel ing. Nace Nachbar. Svoje predavanje je ilustriral s številnimi diapozitivi in filmi o pravilni vzreji in avstrijski živinoreji. Praktično oceno krav, telic in bikov, zlasti kar tiče podedovanja lastnosti, je omogočila 40-glava goveja čreda kmetijske šole s potomci bika »Horsta«, ki sodi v storilnostno skupino I. Pravo iznenadenje v dopoldanskem sporedu pa je bil film o pravilni molži. Ta film je z edinstveno natančnostjo ponazarjal nastajanje mleka v vimenu in predpogoje za uspešno molžo. Za vsakogar razumljivo pa je tudi pokazal posledice napak pri pripravah krav na molžo in napak pri strojni molži.

Popoldne je v krog naših mladih živinorejcev toplo pozdravljen prispel direktor za živinorejo koroške kmetijske zbornice dr. ing. Franz Körber in jim spregovoril o aktualnih vprašanjih koroške živinoreje. Njegova izvajanja so bila tako jasna, da je vsakdo lahko spoznal probleme v koroški živinoreji, ki so tudi njegova stvar in ki jih mora tudi sam pomagati reševati. Njegovo vsebinsko bogato predavanje bomo v izvlečkih objavili v prihodnji številki na strani »Obvestil naprednih gospodarjev«,ker želimo, da bi jih vsaj do neke mere spoznali tudi oni, ki so priložnost tečaja v Podravljah zamudili.

Ko vedno bolj prehajamo v pogoje integracije ali gospodarstva na velikem prostoru z delitvijo dela, je bil okvir zborovanja razumljivo šele zaokrožen s predavanjem direktorja ing. Janeza Eržena iz Kranja o sodobnih smereh v organizaciji živalske proizvodnje. Predavatelj je nanizal za večino udeležencev še malo poznane primere organizacije živalske proizvodnje od velikih agrokombinatov brez lastne osnovne krme preko farm z lastno krmno osnovo do sodelovanja med farmami in zadrugami na eni ter kmetovalci na drugi strani. Z ozirom na to, da tudi v avstrijskih pogojih kmetijsko ministrstvo stremi za sodelovanjem in delitvijo dela kmetov v tako imenovanih preusmeritvenih skupnostih, je tudi to predavanje, ki je temeljilo na praksi v širnem svetu in na izkušnjah po sosedni Gorenjski, našlo zelo hvaležne poslušalce.

Živinorejsko zborovanje v Podravljah je v polni meri izpolnilo svoje tri temeljne naloge:

- *pokazalo je tista bistvena drobna vprašanja naše živinoreje, ki tičejo vsakogar, da bo prišel v živinoreji do večjih dohodkov;*
- *predočilo je koroško problematiko na področju živalske proizvodnje, ki korenini v potrebi po intenzivnejšem rejskem delu, po večji načrtnosti v proizvodnji in v potrebi po delitvi dela in rizika;*
- *nudilo je pogled v bodočnost živalske proizvodnje in na urejanje gospodarskih pogojev za dosego večjega izkupička iz živalske proizvodnje, lažje zadostitve zahtevam konzumenta in uspešnejšega uveljavljanja na inozemskih tržiščih.*

Za izpolnitev teh namenov so udeleženci na čelu z zborničnim svetnikom Hanzijem Ogrisom izrekli prireditelja svojo iskreno hvaležnost.

Veliko zanimanje na živinorejskem zborovanju je bilo za spoznanje zunanjih znakov dobrih plemenskih živali

Zveza slovenskih žena nudi staršem

pomoč in nasvete pri vzgoji mladine

Podobno kot lani je Zveza slovenskih žena tudi letos posvetila teden dni neposredni skrbi za izobraževanje in pogovore staršev o vzgoji mladine. Kakor lani so tudi letos starši, zlasti pa matere to pobudo toplo pozdravile. Vsak večer tega tedna se zbirajo po naših vaseh matere in očetje in skrbno poslušajo predavanja prof. Valentinčiča o problemih vzgoje otrok v moderni industrializirani in motorizirani družbi. Ker ga mnogi od njih poznajo že od lani, je srečanje na letošnjih večerih vse bolj domače in vprašanja po predavanjih vse bolj korajžna.

Vprašanj s področja vzgoje mladine danes nikjer ne manjka, kajti nikjer ne manjka zapletenih problemov, na katere naletijo starši pri svojih otrocih v šolski dobi in v letih doraščanja, ko je vpliv zunanjosti na mladega človeka navadno večji od vpliva staršev in domačega ognjišča. Tako se pač vedno spet dogodi, da oče in mati v vzgoji „odpovesta", ker je zunanje okolje za mladega človeka bolj privlačno, kot strogost in nazori staršev, ki so v naglem ritmu življenja pogosto že zastareli.

Kako biti kos vprašanjem, ki so povezana z vzgojo otrok, zlasti onih, ki doraščajo, je spričo tega stvar, s katero se bavijo tisoči in tisoči vzgojiteljev in znanstvenikov po vsem svetu. Vsako ljudstvo in vsak narod ima te probleme in išče načela vzgoje mladine v dobi, v kateri smo in v kateri živimo. Tudi koroški Slovenci se jih nismo in se jih ne bomo mogli otresti. Zato je pobuda Zveze slovenskih žena za prirejanje predavanj in pogovorov o vzgoji mladine, ki jo je letos že vdrugič dala, vredna vsega priznanja in vsega upoštevanja. Želimo le, da bi s takimi sestanki tudi v prihodnje nadaljevala in razširila njihov sedanji skromni okvir. To je potrebno in starši, ki se bodo na te tečaje navadili, bodo Zvezi slovenskih žena za to vedno hvaležni.

Apače

V četrtek preteklega tedna smo se na našem pokopališču za vedno poslovili od Zablačanove mame, Marije Jagovc, ki je odšla od nas v 70. letu starosti. Položili smo jo k zadnjemu počitku na stran svojega leta 1957 umrlega moža Franca Jagovca, s katerim sta dolga leta na svoji kmetiji delila dobro in slabo in s katerim sta s tremi otroci morala nastopiti leta 1942 težko pot izseljeništva. Tri otroke jima je dal srečni zakon, ki ga je prva kaplja žalosti zagrenila ob dnevu izselitve, druga pa, ko sta v izseljeništvu leta 1943 zgubila svojega sina. Tretja kaplja žalosti pa jima je zagrenila življenje, ko sta oba, Marija in Franc, kmalu po svojem povratku spoznala, da prestano trpljenje gloda na niti njunega življenja, ki jima jo je vse prezgodaj pretrgalo.

Ob številni udeležbi žalnih gostov se je na grobu od rajne z vencem poslovila tudi Zveza slovenskih izseljencev.

KOLEDAR

Petek, 22. marec: Lea
Sobota, 23. marec: Oton
Nedelja, 24. marec: Gabriel
Ponedeljek, 25. marec: Mar. ozn.
Torek, 26. marec: Emanuel
Sreda, 27. marec: Rupert
Četrtek, 28. marec: Janez

Slovenska kmečka zveza obvešča

V ponedeljek, dne 25. marca bo v dvorani I Delavske zbornice v Celovcu

enodnevni tečaj za odbornike in zaupnike

h kateremu so vabljeni vsi člani Upravnega in Nadzornega odbora Slovenske kmečke zveze, njeni zaupniki po vaseh ter mandatarji Skupnosti južnokoroških kmetov in člani občinskih odborov in svetov, izvoljeni na slovenskih krajevnih listah.

Dopoldan bo po uvodnem pregledu položaja in razvoja kmetijstva na južnem Koroškem predavanje o smislu in organizaciji preusmeritvenih skupnosti. Po opoldanskem odmoru bo sledilo predavanje pod naslovom »Kaj je treba vedeti o organizaciji in poteku zložitve ali komasacije kmetijskih zemljišč«. Temu predavanju bo sledilo predavanje o sodobnih nalogah v kmetijskem in kreditnem zadružništvu. Tečaj bo zaključen z razgovorom o organizacijskih vprašanjih poletnega dela SKZ.

Po vsakem predavanju bo diskusija.

Pričetek točno ob 9. uri, zaključek ob 17. uri.

Nadaljnja sprostitev obmejnih formalnosti pri potovanjih v Jugoslavijo

Lani izvedeni poenostavitvi nekaterih obmejnih formalnosti pri potovanjih v Jugoslavijo bodo letos sledile nadaljnje sprostitve. V ta namen je pripravljenih več predlogov, ki jih bo v kratkem obravnaval Zvezni izvršni svet Ljudske skupščine FLR Jugoslavije.

Med temi predlogi je najpomembnejši predlog uvedbe enoletne vize, ki bo veljala za neomejeno število prehodov jugoslovanske meje in za državljane vseh držav. Drugi predlog se nanaša na uvedbo turističnih dovolilnic za skupinska potovanja z vlaki in avtobusi, ki bi veljala 72 ur. Tretji predlog vsebuje nova določila za poenostavljen postopek izdajanja viz. Vize naj bi izdajali na meji. Ukinili naj bi tudi sedanje vstopne in izstopne kartone. Na predlog LR Slovenije pa naj bi bile uvedene še posebne propustnice v turističnem prometu.

Ti ukrepi bodo, ko bodo sklenjeni, še bolj poenostavili obmejne formalnosti na jugoslovanskih mejah. To pa ne bo služilo le povečanju turizma v Jugoslaviji, marveč je tudi v skladu z evropskimi prizadevanji v smeri popolne liberalizacije sistema viz.

Suha pri Škofičah

Danes teden smo tudi pri nas pokopali eno izmed naših izseljenk. Na škofiškem pokopališču smo se poslovili od ljubljene in spoštovane Ožlnove mame, ki je zapustila naše vrste v 75. letu starosti.

Ožlnova mama, Uršula Anderwald, je bila prava koroška slovenska mati, ki je vedno bila na strani prizadevanj za našo kulturno rast in za naš narodni obstoj. Drugače ne bi bilo mogoče, da bi tako njenega moža Andreja kot njenega sina z istim imenom lahko šteli med najpožrtvovalnejše prosvetaše tod okoli. Oba pri njej nista le našla v teh prizadevanjih razumevanja, marveč tudi vzpodbude.

Na njen sveži grob sta položila svoj venec tudi Zveza slovenskih izseljencev in Slovensko prosvetno društvo „Edinost" v Škofičah.

Zanimanje za Avstrijski lesni velesejem tudi v Ameriki

Lanskega avstrijskega lesnega velesejma v Celovcu se je udeležilo nad 1000 razstavljavcev iz 20 držav, med katerimi sta bili Italija in Jugoslavija oficielno zastopani. Letos pa se bodo tega velesejma udeležile tudi Združene države Amerike, ki so sporočile, da bodo imele na njem svoj gospodarski informacijski center, s katerim hočejo izboljšati gospodarske odnose z Avstrijo. Tudi Kanada je izrazila željo, da bi se rada udeležila Avstrijskega lesnega velesejma v Celovcu. Stremi za tem, da bi to udeležbo realizirala še letos, najpozneje pa prihodnje leto.

Zemlja in Venera

Koliko že vemo o naši bližnji sosedi v vesolju

Na pragu dobe astronavtov nas še posebej zanimajo planeti, ki so Zemlji najbližji. Lahko namreč pričakujemo, da bo človek proti njim prej ko slej usmeril svoje kozmične ladje. Poleg Marsa, ki je svet v zatonu, je nedvomno najbolj zanimiv planet Venera. Zanj pravijo, da je svet, ki šele nastajo in je morda danes precej podoben Zemlji iz časov pred nekaj milijoni let. Sovjetski tehniki so proti Veneri že izstrelili avtomatično medplanetarno postajo, ki pa je na žalost izginila nekje v vesolju. Njihov poskus pa nam kaže, da bi znanstveniki že danes hoteli kar najbolj natančno spoznati svet, ki ga bodo jutri dosegli.

O planetu Veneri seveda vemo že marsikaj, saj ga raziskujejo astronomi in astrofiziki že dolga desetletja. Nekatere primerjave Venere z našim planetom so nedvomno sila zanimive. In tako kot iz razmer, ki vladajo na Zemlji, lahko sklepamo na pogoje, s katerimi bi se srečali na Veneri, velja tudi obratno — raziskovanje Venere nam pojasnjuje zakonitosti v razvoju našega planeta.

Predvsem naj omenimo, da so fizikalne lastnosti Venere precej podobne fizikalnim lastnostim Zemlje. Po velikosti in masi je Venera nekoliko manjša od našega planeta, kljub temu pa znanstveniki menijo, da se je notranjost Venere in nejna zunanja skorja oblikovala prav podobno kot jedro in površinska plast Zemlje.

Drugo zanimivost predstavlja dejstvo, da je Venera nekoliko bliže Soncu kot Zemlja. Posledica tega je zelo verjetno razlika v kemični sestavi obeh planetov in pa v različnih pogojih za nastanek življenja. S precejšnjo gotovostjo znanstveniki danes domnevajo, da je gosto ozračje na Veneri predvsem iz oglikovega dioksida in ne iz dušika kot na našem planetu. Vendar pa so nekateri znanstveniki tudi prepričani, da je bilo ozračje Zemlje nekoč v davni preteklosti prav tako sestavljeno iz oglikovega dioksida, kot vzrok za spremembo sestave ozračja pa omenjajo predvsem vpliv živalskih in rastlinskih organizmov. Ozračje na Zemlji se je po njihovem mnenju spremenilo zato, ker rastline vsrkavajo ogljikov dioksid, ki ga potrebujejo za asimilacijo organskih snovi, hkrati pa izdihavajo kisik. Tako so bile rastline osnovni vzrok za spremembo zemeljske atmosfere, hkrati pa so omogočile tudi razvoj živalskih organizmov, ki skoraj v vsakem primeru za svoj življenjski obstoj potrebujejo kisik. Morda se zaradi tega, ker je Venera preblizu Sonca in ker na njej vladajo previsoke temperature ni moglo razviti življenje, pa je zato ozračje Venere do danes ostalo nespremenjeno.

Za konec še nekaj splošnih zanimivih podatkov.

Povprečno je Venera oddaljena od Sonca 108 milijonov kilometrov. Ker kroži okoli Sonca znotraj Zemljinega tira, se našemu planetu najbolj približa na razdaljo nekaj pod 40 milijonov kilometrov. Okoli Sonca potrebuje Venera 225 zemeljskih dni, v premeru meri 12.500 kilometrov, njena masa pa predstavlja 0,818 mase našega planeta. Tako kot drugi planeti se tudi Venera vrti okoli svoje osi, vendar pa še danes ne vemo natančno, koliko časa traja Venerin dan. Nekateri astronomi so izračunali, da se zavrti enkrat okoli svoje osi v 34 urah, drugi spet v 68 urah ali pa celo v osmih zemeljskih dneh. Radiometrična merjenja so pokazala, da znaša temperatura v zgornjih plasteh Venerinega ozračja —39° C, za temperaturo na površini planeta pa so do nedavnega domnevali, da doseže največ do 80° C. Novejše meritve so pokazale, da je temperatura na površini Venere precej višja in da doseže (vsaj takrat, ko je Sonce v zenitu) morda celo 300° C. Proučevanja zadnjih let so tudi odkrila, da je atmosfera Venere sestavljena iz dveh plasti. Zgornja plast je tanjša in redkejša, spodnja pa je debela nekaj kilometrov, ter je sestavljena, kot smo že omenili, iz oglikovega dioksida. Pod to plastjo je morda še sloj kisika in vodne pare.

Za naslednja leta lahko pričakujemo, da bomo o Veneri izvedeli še marsikaj novega. Izstrelitev medplanetarne postaje proti njej je bil prvi in prav gotovo ne zadnji poskus, da bi s pomočjo satelitske tehnike prišli do nadrobnejših podatkov o tem zanimivem planetu.

Radijeva skrivnost

Najbolj nenavaden od vseh elementov je radij. Razkraja se sam od sebe in iz njega nastajajo novi elementi. Vzroka tega razkrajanja ne poznamo niti ne vemo, kako dolgo traja. Znanost ga računa z obdobji (ali s „pol življenja"). Radij ima obdobje 1590 let. Se pravi, da po 1590 letih ostane le polovica nerazkrojenega radija, po nadaljnjih 1590 letih samo polovica ostanka itd.

Od enega grama ostane po dvakrat 1590 letih ¼ grama, ⅛ po nadaljnjih 1590 letih itd. Vendar tako ne gre v neskončnost. Po kakih 100 000 letih je razkroj šel tako daleč, da ne ostane dosti več kot en atom. Radij je izginil. Se je razblinil v nič? Ne, nastal je nov element, proces razkroja se je ustavil z nastankom svinca, energija sevanja pa se je sprostila. Odtod ime radij.

Radij pridobivajo iz pechblende, ki vsebuje radij. Da pridobe 1 g radija, je potrebno predelati 5 ton (5 milijonov gramov) pechblende in to s sila zapletenimi in dragimi kemičnimi postopki. Zato je radij tako neznansko drag. Na leto ga pridelajo 30 gramov. Doslej so ga pridelali 1,5 kg. Leta 1919 je stal 1 gram radija 30 000 dolarjev, med prvo svetovno vojno pa 135 000 dolarjev.

Kemični spomin

Z želatino obdane kapljice tekočine bi lahko uporabili za shranjevanje informacij

Perforirane kartice in magnetofonski trakovi so v zadnjem času dobili novega tekmeca na področju registracije in shranjevanja raznih informacij. Gre za tako imenovani »kemični spomin« — za postopek, ki je sicer šele v povojih, pa mu strokovnjaki že sedaj napovedujejo prav lepo prihodnost.

Zamisel v zvezi s »kemičnim spominom« se je porodila med sodelavci nekega ameriškega industriskega laboratorija, ki so se sicer ukvarjali z drugo nalogo: odkrili naj bi pravilen način — in to jim je tudi uspelo — po katerem bi bilo mogoče obdati s trdim želatinskim ovojem posamezne prav drobne kapljice tekočine. Tako »enkapsulirane« (po besedi »kapsula«) kapljice so res nepopisno majhne: premer vsake znaša komaj dve milijoninki centimetra! Pomen takšnega enkapsuliranja ni majhen; s tem postopkom lahko dobimo pravcato »vodo v prahu«, pa »bencin v prahu« in še in še kapljice tekočine zaprejo v želatinaste ovoje, s čimer dosežejo, da je takšno »suho« tekočino mogoče shranjevati v navadnih vrečah, razen tega pa enkapsulirana tekočina ne hlapi, kar je še posebno važno v vročih predelih, n. pr. v puščavah itd.). Posebno zanimiva pa naj bi postala uporaba novega postopka pri omenjenem »kemičnem spominu«.

Na kos papirja, ki ne bi bil večji od običajne posetnice, bi bilo mogoče spraviti (nalepiti ali kakor koli že) več milijonov takšnih silno majhnih kroglic — enkapsuliranih kapljic tekočine. Ko bi pri tem uporabili kakšno tekočino, ki je občutljiva za svetlobo (kemiki jih že danes poznajo), bi dejansko dobili »kemični spomin«. Spočetka, preden bi nanjo učinkovala svetloba, bi bila ta tekočina povsem brezbarvna in prozorna. Brž ko bi na kakšen papir, ki bi bil pokrit s fotosenzibilnimi krogljicami, padla svetloba, pa bi se krogljice — se pravi tekočina v njih — obarvale v določeni barvi in to tem močneje, čim več svetlobe bi učinkovalo nanje. Pri tem bi šlo za podoben pojav, kot ga sicer poznamo v fotografiji..

Takšen »ornament« brezbarvnih in barvnih krogljic bi nam kajpak pomenil isto, kot nam sedaj pomeni perforirana kartica z njenimi luknjicami in ornamentom teh luknjic: registrirano informacijo, ki jo je potem po potrebi mogoče vlagati kot program v elektronske možgane itd. Razlika bi bila edino v tem, da bi te informacije moral »čitati« poseben fotoelektronski instrument (za razliko od perforiranih kartic, ki jih lahko »čita« že mehanična naprava). Ko pa informacij ne bi več potrebovali, bi jih prav enostavno spet izbrisali z obratnim fotokemičnim postopkom, pri čemer bi obarvane krogljice spet izgubile svojo barvo in bi postale spet prozorne.

Zdravilne pilule

Malo pred drugo svetovno vojno so znanstveniki odkrili kemično sestavino, ki pri človeku močno spremeni duševno stanje in čutno življenje. To je synhexyl. Dve, tri ure potem, ko ga zaužijete, začutite iznenada, brez prehoda, nekakšno lahkotnost in povečanje pulza. Zatem sledi občutek ugodja, ki traja osem do deset ur, z občutki veselja, sreče, samozavesti in telesnega ugodja. Ne pojavijo se halucinacije kot pri hašišu. Ta synhexyl le prav malo vpliva na razumske sposobnosti. Amerikanci ga priporočajo kot zdravilo proti duševni depresiji. Vsi študentje dobro poznajo učinke proizvodov kot so na priliko maxiton, phenedrin, artedrinol itd. Seveda se jih ne sme pretirano uporabljati.

Drevesa velikani

V Kalkutti imajo v botaničnem vrtu največje figovo drevo na svetu: visoko je 26 m, 18 m je velik njegov obseg, krošnja pa 300 m in senca pod njo zavzema 7000 m². Na nekem otoku v indijski reki Narmada je še večji figovec. V njegovi senci je njega dni bojda našlo počitek 7000 vojščakov Aleksandra Velikega.

Največje drevo v Evropi je smreka »Ludwig« na Bavarskem. »Velike smreke« v srednji Nemčiji niso mnogo manjše od bavarskih, ker dosežejo skoro 46 m v višino. Če pa želite videti prave velikane med drevesi, morate preko oceana v Kalifornijo. Tam rasejo bele jelke ali sekvoje, stare več tisoč let. V enem samem gozdu so našteli več ko 3000 dreves, visokih čez 100 metrov. Nekatera dosežejo celo 135 m.

Na koncu prejšnjega stoletja so podrli precej teh dreves. Prirodoslovni muzej v New Yorku hrani »rezino« 105 m visoke sekvoje, ki so jo odrezali od debla v višini 4 metrov. Brez skorje, debele 30 centimetrov, ima 4 m v premeru.

Te rastline so najstarejše še žive vrste na svetu.

Ivo Andrić 48

Travniška kronika

Nekaj časa po pozdravu in prvih besedah sta ostala na mestu, se nato ločila in po kratki ježi znova kot po naključju sešla, jezdila kos poti skupaj, se pomenkovala naglo in hlastno, se spet razšla, vnovič križala pot in nadaljevala pomenek. To manevriranje sta bila dolžna svojemu stanu in družbenim ozirom, toda v notranjosti se nista ločila niti za hipec; ko sta se znova srečala, sta komaj pretrgani pogovor nadaljevala z isto slastjo. Spremstvu in vsakomur, ki ju je opazoval od strani, se je moralo zdeti, da posvečata največ pozornosti konjema in ježi, njuna srečanja pa so samo naključna in potekajo v nedolžnih pomenkih o poti, vremenu in konjskem diru. Nihče ni mogel vedeti, kaj pravi kosmič bele sopare, ki nalik nemirni zastavici zavihra zdaj pa zdaj iz njegovih ust, se pretrga in razgubi, da potem še živahneje in dlje zafrfota v mrzlem zraku.

Ko pa posije sonce v najgloblji kotiček doline in ves zrak po njej za trenutek zardi, na pol zamrzla Lašva pa se začne kaditi kakor bi skozi vse mesto goreli nevidni ognji, se mladenič in žena dolgo in prisrčno poslavljata (pri slovesu se ljubimci najlaže izdajo!), potem pa odideta vsak po svoji poti v mesto, ki čemi pod snegom in ivjem.

Prvi, ki je opazil, da se nekaj plete med mladim des Fossesom in lepo, deset let starejšo gospo von Mitterer, je bil von Mitterer sam. Dobro je poznal svojo ženo kot „bolnega otroka". Poznal je njene skoke, njene „blodnje", kakor jih je imenoval, in lahko uganil razvoj in konec. Polkovniku torej ni bilo težavno sprevideti, kaj se godi z njeno ženo; že vnaprej je slutil ves potek bolezni: osamljenost, navdušenje nad duhovnim prijateljstvom, razočaranje nad grobo moško željo po čutnem užitku, beg, krizo, obup — „vsi me želijo, pa nihče ne ljubi" — na koncu pa pozaba in iskanje novih predmetov navdušenja in obupa. Prav tako ni bila potrebna bogve kaka bistroumnost, da je spreumel namene tega slokega mladeniča, ki je bil iz Pariza pahnjen v Travnik in se znašel pred lepo gospo von Mitterer, edino civilizirano žensko sto milj naokrog. Kar je bilo polkovniku to pot težko in nerodno, je bil ugled njegovega položaja in odnos do francoskega konzulata.

Razmerje do sovražnega konzulata in njegovega osebja je polkovnik že utrdil zase, za svojo družino in sodelavce. Kdaj pa kdaj ga je preskusil in ga včasih spreminjal in prilagajal, kakor se navije in naravna ura, primerno navodilom ministrstva in splošnemu stanju. To je bila zanj mučna in resna zadeva, ker je imel zavest vojaške natančnosti in uradniške vestnosti razvito bolj kot vsako drugo občutje. Sedaj pa Ana Marija s svojim vedenjem ta odnos lahko spremeni in pokvari v škodo službi in njegovemu službenemu ugledu. Takega primera pri njenih dosedanjih „stranpotih" še ni bilo in polkovnika je trla nova, doslej neznana muka, ki jo je zakrivila njegova žena.

Čeprav je bil polkovnik samo drobceno kolesce v stroju velikega avstrijskega cesarstva, je že zaradi svoje službe kot generalni konzul v Travniku vedel, da se njegova vlada pripravlja na vojno, ker računa z novo zvezo proti Napoleonu, in da svoje priprave, kolikor jih ne more skriti, kaže kot navidezno naperjene proti Turčiji. Polkovnik je pa imel posebna navodila, naj pomiri turške oblasti in jih prepriča, da te priprave v nobenem primeru niso namenjene vojni s Turčijo. Hkrati je sprejemal vse bolj pogoste in ostre ukaze, da pazi na delo francoskega konzula in njegovih agentov ter poroča vsako, tudi najmanjšo podrob..ost.

Iz vsega tega polkovniku ni bilo težko sklepati, da je skoraj gotovo, pričakovati skorajšnjega ponovnega preloma s Francijo, nove koalicije in vojne.

V takih okoliščinah je bilo razumljivo, da je šla polkovniku zelo navzkriž zaljubljenost njegove žene in to ljubimkasto sprehajanje sredi zime, pred očmi ljudi in služabništva. Vedel je, da bi bila vsaka beseda Ani Mariji bob v steno, ker pametni razlogi učinkujejo nanjo ravno narobe. Sprevidel je, da ni druge poti kot čakati trenutka, ko bo mladi Francoz segel po Ani Mariji kot ženski. Takrat se bo, kakor v vseh prejšnjih dogodivščinah, razočarana in obupana umaknila, pa bo vsa zadeva sama po sebi za večne čase pokopana. In polkovnik je vneto želel, da bi ta trenutek prišel čimprej.

Po drugi plati pa tudi Daville, ki se je vedno bal svojega „ umnega in neuravnovešenega" sodelavca, ni spregledal sprehodov in srečanj z gospo von Mitterer. Ker je tudi sam imel zase in za ves kozulat utrjen odnos do avstrijskega konzulata, so mu bili ti sestanki neljubi. (Kakor v marsikateri drugi stvari je Daville tudi v tem primeru želel isto kakor njegov nasprotnik von Mitterer.) Ni pa še vedel, kako bi jih preprečil.

Električni aparati, zvesti pomagači

Mlade gospodinje, ali prav ravnate z njimi?

Ni še zelo dolgo tega, ko so bili električni štedilnik, hladilnik, sesalec za prah in lonec ekonom velika redkost v naših gospodinjstvih. Privoščili so si jih lahko le petični. Danes pa bi skoraj lahko našteli na prste gospodinjstva, ki nimajo vsaj enega od teh pripomočkov.

Vsaka gospodinja si želi imeti te pripomočke, saj nam zelo olajšajo delo in prištedijo veliko časa. Vsaka pa si želi kupiti lep, neokrušen in neobdrgnjen aparat.

In če smo imele srečo in kupile lep štedilnik, kako smo olepšale z njim našo kuhinjo! Pri nakupu smo bile tako natančne in tenkočutne za vsako najmanjšo prasko, ko pa ga pogledamo čez nekaj časa, opazimo, da je vsa natančnost izginila. Svetel rob ob ploščah je ves zažgan, emajl je podrsan in poln prask, ob pečici pa se kar rjavo cedi iz odprtin, kjer izhaja sopara.

Ali smo že kdaj pomislile, koliko truda in časa nam prihrani kuhanjne z elektriko? Koliko je bilo včasih jeze in negodovanja in umazanije, ko nam ni hotelo zagoreti v štedilniku. In kako je bilo poleti v kuhinji vroče! Danes vse to odpade, električni štedilnik premosti vse te nevšečnosti. In kako smo pravzaprav grde, z najboljšim prijateljem tako slabo ravnamo.

Takoj vzemimo cunjo v roke, obdrgnimo svetel rob ob ploščah s praškom, nikdar pa ne drgnimo s praškom po emajlu. Umijmo ga z bisom ali detergentom in obrišimo z mehko krpo. Kadar postavljamo posode ob straneh na štedilnik, ne drsajmo z njimi po emajlu, postavimo jih vedno na kose lepenke, ki naj bodo vselej pri roki, na primer v pečici ali kje v bližini, na kakem drugem primernem kraju. Tudi ostre tekočine razjedajo svetleči del emajla (limonin sok!).

Če smo pečico zapustile, jo temeljito očistimo in si zadajmo za nalogo, da jo bomo očistile po vsakokratni uporabi. Najprej jo umijmo, potem zdrgnimo s praškom in če še nismo mogle odstraniti zažganih madežev, jih odrgnimo z žico za parket ali nalahno s topim nožem. Potem pa nikoli več ne pecimo pečenke samo v kozicah, ampak vedno postavimo kozico v star pekač, da se bo čimveč kapelj in koscev, ki odletijo med pečenjem od mesa, ulovilo v pekaču. Tudi tortni model postavimo vedno v pekač.

Tudi hladilnik nam prihrani mnogo potov in denarja. Ko ga nismo imele, se nam je mleko skisalo, meso se nam je osmradilo, zelenjavo smo morale vreči v smeti in vsega smo smele nakupiti le za en dan naprej. Zato ga redno očistimo vsak teden z mlačno vodo, ga suho obrišimo in prezračimo. Nikoli ne puščajmo dolgo odprtega, kadar je vklopljen! In nikoli ga brez potrebe ne vklopljamo na najvišjo stopnjo! Živila polagajmo vanj vedno v posodah ali vsaj podložimo kose lepenke, da ne bo poln madežev, ki jih ne bomo mogle več odstraniti.

Kaj pa sesalec? Koliko prahu so morale požreti naše mame, me pa lahko posesamo vse od preprog, posteljnine, zaves, sten in predalov do tal. Sesalec očistimo po vsaki uporabi. Nikdar ne sesajmo kar na slepo. Vedno moramo biti pozorni, kaj leži na tleh in raje pripognimo hrbet ter poberimo večji kamenček ali železen predmet, ki nam lahko pokvari notranjost ali celo uniči sesalec. Pod posteljami in omarami pobrišimo najprej s krpo, ki bo polovila vse večje »mucke«, da nam ne bodo preveč zamašile krtače, ki je ni lahko čistiti. Z vsakokratnim čiščenjem izpulimo vedno tudi nekaj ščetin in krtača bo tako kmalu brez njih.

In ekonom? Ta pripomoček nas je že velikokrat rešil iz časovne stiske in mehko skuhal najtrša živila. Za vso pomoč pa smo mu tako malo hvaležne. Ves umazan stoji na polici, zunaj je brez leska, znotraj sivočrnkast. Z žično volno ga znotraj temeljito predrgnimo, zunaj pa ga ne smemo drgniti niti z volno niti z vimom. Umijmo ga z bisom in zdrgnimo s flanelasto krpo. Če so madeži trdovratnejši, krpo ovlažimo in jo malo namočimo v kromov prašek ter nalahno zdrgnemo zunanjost lonca. Če se je pokvarila guma, jo nadomestimo z novo. Kadar ga prenašamo, ga vselej primimo na obeh straneh, ne samo za ročaj, ker se tu vijaki zrahljajo in potem para izhaja pri ročaju namesto pri ventilu. Ne odpirajmo ga na silo in ne postavljajmo pod vodni curek, da se prej ohladi. S tem uničujemo lonec in ne štedimo elektrike, ampak jo tratimo, saj jed v loncu vre še skoraj 10 minut potem, ko smo ga odmaknili od ognja.

Vsi naši gospodinjski pripomočki bodo kot prenovljeni po temeljitem čiščenju. Sklenile pa bomo, da bomo odslej bolj skrbele zanje, da jih bomo negovale in se z večjo pozornostjo in ljubeznijo zatekale k njim, saj so naši vsakdanji in najboljši prijatelji.

„Ta človek je v redu!"

Vsak dan se na cesti ali drugod srečujemo z ljudmi, za katere vemo, da so zmeraj v redu: skrbno so oblečeni, čisti, vestni pri svojem delu, skratka — urejeni so. Mnogo pa jih je, ki take urejenosti sploh ne poznajo, ki jim je higiena nekaj tujega nevsakdanjega. Pa vendar ne moremo reči, da je človeku, ki je zmeraj urejen, to prirojeno, pač pa je privzgojeno. Zato je nujno, da otroka že v njegovi najzgodnejši dobi navajamo na red, ki se ga bo kasneje sam od sebe prijel.

Z vzgojo v tej smeri lahko začnemo že, preden otrok shodi. Med igro ali po jedi mu pokažemo, da ima umazane roke in mu jih obrišemo tako, da bo to sam opazoval. Če bomo to nekajkrat ponovili, bomo zadovoljni, ko bo otrok sam začel kazati, da ima umazane roke in s kretnjami prosil, da mu jih umijemo. Vendar to še ne zadošča. Otroka moramo ob vsaki priložnosti navajati na to, da se bo umival. S tako vzgojo bomo v njem utrdili občutek, da ne sme ničesar storiti z umazanimi rokami, s smrkavim nosom, z nepočesanimi lasmi.

Kasneje, ko bo otrok začel hoditi v šolo, bo čut za snago v njem že močno utrjen in sam bo skrbel za to, da bo šel vedno urejen od doma. Navadimo ga, da si bo sam prišil gumb, ki se mu je odtrgal, da bo sam poskrbel za to, da bodo knjige in zvezki zmeraj na svojem mestu ne pa razmetani po kuhinji. Važno je predvsem to, da najde otrok najboljši vzgled doma, kjer ne sme hoditi po sobi z blatnimi čevlji in jesti z neumitimi rokami. Tudi na ulici bo otrok sam poiskal koš za odpadke, prav tako v šoli in drugod. Navadimo ga, da v aktovki ne bo nosil starih predmetov iz železa ali stekla pa morda posušenih ogrizkov ali drobtin.

Ko bo odrasel, ga ljudje nikoli ne bodo videli z malomarno zavezano kravato, z madeži na suknjiču, s črnimi nohti ali odvezanimi čevlji, ki se jih drži še včerajšnji prah.

Lahko bodo rekli: ta človek je v redu!

Poskusite!

POLJSKI PRIROŽKI

30 dkg skute, 2 žlici mleka, 20 dkg sladkorja, 2 jajci, ščepec muškatnega orešček, 20 dkg drobtin, 5 dkg rozin, moka, olje in mast za cvrenje.

Skuto pretlačimo in zmešamo z mlekom, sladkorjem, jajcema in muškatnim orešč kom. Po žlicah dodajamo drobtine in jih sproti vmešavamo. Dodamo tudi oprane in osušene rozine. K vsemu testu primešamo še toliko moke, da dobimo čvrsto testo. Testo izoblikujemo v svaljk, ki ga zrežemo na kose in vsak kos v roki nekoliko sploščimo. Delamo s pomokanimi rokami. Cmoke oziroma ploščice ocvremo v vroči maščobi. Ocvrte potresemo s sladkorjem. Serviramo jih s kompotom ali kot pecivo k čaju in kavi.

Mali nasveti

■ Če se vam je zgodilo, da je temno volneno blago po pranju izgubilo sijaj, si zapomnite to, da po pranju pustite blago deset minut v hladni vodi. Nato pa ga nekajkrat izplaknete v čisti vodi.

■ Sadni madeži navadno izginejo iz obleke šele, ko jo nekajkrat prekuhamo. Vendar preizkusite tale postopek. Madeže (razen breskvinih) drgnite s čisto krpico, namočeno v toplo vodo. Če madež ne izgine, obleko operite v hladni vodi in nato kanite na madež nekaj kapljic glicerina. Tako naj stoji 3 ure. Nato drgnite madež s krpico, namočeno v kisu, in končno operite v vodi.

■ Kadar kupujete veliko stoječo luč, pisarniško ali svetilko za nočno omarico, se prepričajte, kako visoka je. Njena višina je zelo važna, da vam bo nudila zaželeno razsvetljavo. Nosilec svetilke mora biti visok 1,35 m — merjeno od tal do senčnika. Pisarniška namizna luč naj bo visoka — merjeno od njenega temelja do senčnika — 95 cm. Senčniki naj se širijo od zgoraj navzdol. Navadno pravimo, da mora biti premer senčnika spodaj dvakrat večji od zgornjega premera.

■ Svetla volnena obleka se hitro umaže in jo razen tega še težko čistimo. Če jih operemo, niso več kompaktne in se rade mečkajo. Postopajte tako: hlače, obleko ali krilo položite na likalno desko in potresite z žgano magnezijo. Z mehko, čisto krpo drgnite po blagu. Drgnite vedno v eno smer. Mastne in druge madeže očistite že prej. Zelo dobro sredstvo za čiščenje madežev je krompirjeva moka, ki ji primešate nekaj bencina in s to kašo podrgnete po umazanih mestih. Vendar magnezija čisti samo umazanijo na obleki, maščobo pa odstranite z drugim sredstvom. Po čiščenju obleko stepajte in zlikajte.

Vsako jutro enaka drama...

Živite zelo aktivno in hitro, ne znate nikoli odreči pri nobeni zadolžitvi, zdi se, da so vaše moči neskončno velike — in vendar imate „slabe trenutke". Zjutraj se vam zdi, da se sploh ne morete docela zdramiti, se pobrati s postelje in začeti z vsakdanjimi opravili. Ali ste že poskusili z receptom, ki ga tako radi uporabljajo Angleži, to je, da še preden vstanete spijete skodelico čaja ali sladke kave! Ponoči porabite namreč precej kalorij in zjutraj je vaš organizem siromašen, ker v krvi primanjkuje sladkorja. Zaslajeno pijačo za zjutraj si lahko pripravite na nočno omarico že zvečer. Ko pa vstanete, pojejte košček kruha z marmelado. Vse to bo lahko spet povrnilo ravnovesje v vaš organizem in vam bo vrnilo občutek moči in zdravja, kar se vam je že skoraj zdelo, da ste izgubili.

Res pa je, da vaše mučno prebujanje lahko vsebuje tudi psihološke vzroke. Morda se docela nezavestno borite proti ponovnemu srečavanju problemov, ki vas mučijo in za katere se vam zdi, da predstavljajo za vas veliko in nerešljivo vprašanje. Pobeg pred temi problemi je spanje in zato se neradi zbujate spet v resničnost.

Prav tako je mogoče, da so taka težka jutranja prebujanja posledica novih pojavov v vašem življenju ali pa so prvi znaki kake bolezni, ki še ni pokazala značilnejših simptomov. Če sumite zadnje, vsekakor vprašajte za nasvet zdravnika. Priporočil vam bo razne preiskave in najprej bo zahteval od vas, da strogo nadzorujete svojo telesno temperaturo.

Če pa se pri vsem tem ne izkaže nič nenormalnega in če nimate kakih posebnih skrbi in če vam ne pomaga niti zaslajeni čaj in marmelada, se lepo potolažite in si iskreno priznajte: tako težko prebujanje in vstajanje zjutraj ni nič drugega kakor eno izmed znamenj lenobe.

V odnosu do žensk je bil Daville že od mladih let človek močne discipline duha in telesa. Ta disciplina je izvirala prav toliko od zdrave in stroge vzgoje, kolikor od podedovane mrzle krvi in slabotne domišljije. In kakor vsi podobni ljudje je tudi Daville čutil kar praznoveren strah do vseh nerednih in blodnih ljubezenskih doživljajev. Še kot mlad človek v Parizu in pri vojakih je, čeprav pošten in vzdržen, pri zabeljenih fantovskih pomenkih o ženskah vedno molčal kakor krivec. In pri vsaki drugačni priložnosti bi laže godrnjal in opomnil des Fossesa kakor sedaj, ko je bila vmes ženska.

Razen tega se je Daville bal — da, prav bal — svojega mladega sodelavca. Strah ga je bilo njegove nemirne in neprijetne duhovitosti, raznolikega in neurejenega, toda velikanskega znanja, njegove malomarnosti in lahkomiselnosti, duhovne radovednosti in fizične moči, zlasti pa njegove neustrašenosti pred kakršnimi koli dogodki in stvarmi. Zavoljo tega je tudi Daville čakal in iskal primernega trenutka, da bo tajnika po ovinkih opomnil.

Tako je minil januar, februarja pa so spet prišli mokrotni in megleni dnevi z globokim blatom in poledico, ki so ustavili, kar nista ne Daville ne von Mitterer mogla in smela. Jezdarjenje je postalo nemogoče. Des Fosses je sicer odjahal tudi v takem vremenu, pešačil v visokih škornjih in rjavem suknjiču z ovratnikom iz vidrinega krzna, se utrujal in prezebal do kosti. Toda Ana Marija kljub svoji logiki in značaju v takem vremenu ni mogla zapustiti hiše. Kakor ujeti angel je vsa nekako lahko, otožna in bridko vedra gledala v svet s sijočimi „neprespanimi" očmi, zamaknjeno hodila mimo domačih kot mimo mrtvih senc in nedolžnih prikazni. Večji del dneva je preživela ob harfi, neusmiljeno izčrpavala svoj bogati spored nemških in italijanskih pesmi ali pa se zgubljala v neskončnih variacijah in fantazijah. Njen krepki in topli, toda nestalni glas, v katerem je bilo vedno čutiti grožnjo skorajšnjih solza in ihtenja, je polnil mali salon in se širil po drugih kotih hiše. Iz svoje delovne sobe je polkovnik prisluškoval, kako Ana Marija poje in se spremlja s harfo:

Tutta racolta ancor
nem palpitante cor
tremante ho l'ama.*

Ko je poslušal to govorico strasti in drznih čustev je konzul drhtel od nemočne mržnje proti temu, njemu neumljivemu svetu, od koder prihaja vsa njegova brezmejna družinska nesreča in sramota. Odvrgel je pero in si z dlanmi zatisnil ušesa, vendar je še vedno slišal, kako spodaj iz prvega nadstropja, vre ženin glas, kako kapljajo in zvene zvoki harfe. Glasovi prihajajo iz sveta, ki je pravo nasprotje vsega, kar je polkovniku sveto, pomenljivo in resno. Zdi se mu, da ga ta glasba od nekdaj spremlja, da ne bo nikoli utihnila, temveč tako slabotna in jokava preživela njega in vse živo: vojne in cesarstva, red in pravico, dolžnost in ozire. Nad vsem tem bo neprenehoma tako zvenela in curljala kot tanek, neusahljiv curek vode na ruševinah.

In polkovnik je spet prijel pero in nadaljeval začeto poročilo. Pisal je krčevito, urno, hkrati z glasbo, ki je valovila od spodaj, in z občutjem, da je vse neznosno, pa je vendar treba prenesti.

Ob istem času je poslušala petje tudi njuna hči Agata. Na zakurjenem in svetlem mostovžu, „zimskem vrtu" gospe von Mitterer, je dekletce sedelo v nizkem naslonjaču na rdeči preprogi. Na kolenih je držala zaprt zadnji Musenalmanach. Listi so bili zanjo polni novih, prelepih in vzvišenih stvari v stihih in prozi, toda zaman se je silila brati; bolestna in nepremagljiva sila jo je priganjala, da prisluškuje materinemu glasu iz glasbenega salona.

To drobno bitje pametnih oči, otrplega pogleda, molčeče in nezaupno že od detinstva, je slutilo mnogo nejasnih, toda težkih in usodnih stvari. Že nekaj let je spoznavala odnose v družini, molče opazovala očeta, mater, služabništvo in znance ter slutila zanjo neumljivo težke, grde in bridke reči. In vse bolj se je sramovala in zapirala vase, v sebi pa najdevala vedno več novih vzrokov, da se je sramovala in zapirala. V Zemunu je še imela nekaj prijateljic, oficirskih hčera, življenje ji je polnila skrb za šolo, ognjevito oboževanje njenih učiteljic, nun, in na stotine drobnih skrbi in radosti. Sedaj je pa popolnoma osamela, prepuščena sama sebi in nemiru svojih let, med drobnim, slabotnim očetom in zmešano, nerazumljivo materjo.

Poslušaje materino popevanje je dekletce skrivalo obraz v liste Musenalmanacha, mrlelo od neumljivega sramu in čudne plahosti. Pretvarjala se je, da bere, v resnici je pa meže poslušala pesem, ki jo je dobro poznala že iz mlajših let, jo črtila in se je bala kot nečesa, kar poznajo in počno samo starejši, toda kar je strahotno, neznosno in postavlja na laž najlepše knjige in najboljše misli.

Začetek marca, izjemno gorak in suh, podoben koncu aprila, je nepričakovano ustrezal jezdecema iz obeh konzulatov. Spet so se na visoki ravni poti vrstila srečanja in čakanja, veseli galopi po mehki zemlji in polegli žolti travi, v milem in čistem zraku prezgodnje pomladi. Spet sta konzula vsak zase premlevala skrbi in tuhtala, kako bi brez ostrih besed in prehudih krčev pretrgala jezdno idilo.

(Se nadaljuje)

* Še vsa sanjava
v srcu nemirnem
nosim trepetajočo dušo.

za oddih in razvedrilo

JOAN WAZZEK

Blazna Jane

Ali si prepričana da ti tukaj ne bo dolgčas? — je vprašal Lawrence še enkrat.

— Lepo mi je, res, — je odgovorila Jane in se nasmehnila. — Ne delaj si skrbi. Vse je v redu. Razen tega sva se morala preseliti sem. Drugega izhoda nisva imela, ker sva ostala brez prebite pare. Ali ni tako, dragi?

— Da, je odgovoril Lawrence po krajšem molku. — Ampak jaz sem že pozabil, kako je ta hiša osamljena. No, če si ti zadovoljna...

— Tebi bo tukaj gotovo všeč, jaz se bom pa trudila, da te med pisanjem ne bom vznemirjala.

Hiša je bila edino, kar je še ostalo od velikega posestva, ki je nekoč pripadalo Lawrenceovi družini. Njegov oče ga je izgubil s stavami na konjskih dirkah. Tudi hišo bi bil prodal, pa je ni hotel nihče kupiti, ker je bila odmaknjena od naselbin in cest. Zdaj se je Lawrence, ki jo je zapustil šele v otroških letih, vrnil vanjo.

Za hišo so stali ostanki hlevov, zarasli s travo in plevelom. V bližini je tekel potok, na drugi strani potoka pa je bilo staro pokopališče. Za njim se je razprostiral gozd.

V tišini je bilo jasno slišati žuborenje vode, ki je skakljala po kamenju. Jane se je zdrznila.

— Šla bova od tod, brž ko prideva do denarja, — jo je tolažil Lawrence.

— Dobro, — je šepnila Jane.

Do konca tedna sta popolnoma uredila hišo. Njun najbližji sosed je bil neki farmar, ki je bil od njih oddaljen nekaj milj.

Lawrence je pričel znova delati, Jane pa je držala svojo obljubo. Niti poskušala ga ni vznemirjati.

Nekega popoldneva je stopil iz svoje sobe. Ves dan je rosil enoličen dež. Od jutra Jane tako rekoč ni videl. Našel jo je v salonu, kjer je sedela s prekrižanimi nogami na stari preprogi ob kaminu.

Jane ga ni slišala, ko je vstopil. Gledala je v nekaj na tleh pred seboj.

Presenečeno je opazil, s čim se peča. Na tla je postavila staro šahovsko desko, ki je bila pri hiši, odkar je pomnil. Obrnila jo je narobe in na politirani površini premikala narobe obrnjeno vinsko čašo.

— Kaj počenjaš, Jane? — jo je vprašal.

Vzdrhtela je, kriknila, čaša pa ji je padla iz roke in se odkotalila po tleh.

— Oh, — je rekla in se poizkusila pomiriti. Pobrala je čašo s tal in jo znova postavila na tablo. Zdaj je opazil, da je bila hrbtna stran table popisana s črkami abecede.

— Mar nisi nikoli na tak način sprejemal sporočil? — ga je vprašala. — Ko sem bila dekle, sva z materjo to pogosto počele.

— Sporočila? Od koga? — je vprašal Lawrence.

— Od mrtvih.

— Ampak Jane... — je pričel Lawrence.

— Vem, ga je prekinila Jane, — zdaj boš rekel, da je to neumnost. Poizkusi sam! To je čudovita stara hiša, zgrajena leta 1690. Pomisli na vse ljudi, ki so v njej živeli in umrli! Posebno zanimiv je Roderic.

— Kakšen Roderic, Jane?

— Roderic Jameson. Major Roderic Jameson. Nekoč je živel tu, v tej hiši. Ko si vstopil sem se pravkar pogovarjala z njim. Dejal mi je, da je bil ubit med pokolom v Yorktownu. Leži na malem pokopališču ob potoku.

— A tako, — je odgovoril Lawrence. — Seveda veš, da so vse to neumnosti, da so mrtvi mrtvi in da ne morejo pošiljati nobenih sporočil. Upam, da se šališ, Jane.

— Ni ti treba verjeti, dragi. Glavno je, da jaz uživam, kadar se pogovarjam z majorjem Jamesonom. To je vse.

Nenadoma se je zasmejala z glasnim, histeričnim smehom.

— Nihče mi ne bi verjel, kaj mi vse pripoveduje. Pravi, da je bil velik zapeljivec in da je imel nešteto dvobojev zaradi žensk.

Zaskrbljeno jo je objel in jo pričel božati po laseh.

To noč je ležal dolgo buden in poslušal enakomerno Janino dihanje. Skušal je izmisliti nekaj, kar bi jo zainteresiralo in bi prekinilo njeno nesmiselno igro s čašo.

Spominjal se je prvih štirih let njunega zakona, ko sta stanovala v majhnem stanovanju na Washingtonski cesti. Tu je napisal dve knjigi, ki sta doživeli precejšen uspeh. Tudi Jane je skušala napraviti kariero — najprej kot igralka, potem pa je pričela študirati slikarstvo. Ko pa je priredila razstavo, ki ni vzbudila prav nobene pozornosti, ni nikoli več vzela čopiča v roke. Potem so se pojavili pri njej prvi znaki apatije. Vodil jo je k najboljšim specialistom v Boston, Washington, New York...

Ko sta porabila ves denar, sta prišla sem.

Sklenil je, da bo njeno igro s čašo vzel za šalo. Verjel je, da bo to kmalu minilo. Od časa do časa jo je celo vprašal, kaj dela Roderic Jameson.

Toda Jane ni opazila njegovega šaljivega tona in je odgovarjala, kot da bi Roderic živel tu, pri njima v hiši.

Neko nedeljo, ko je Jane pospravljala hišo, se je Lawrence sprehodil po pokopališču in našel na samem robu kamen, ki je označeval grob Roderica Jamesona.

— Roderic je strašno ljubosumen nate, — je rekla Jane nekega dne.

— Hm... danes sem sprejel pismo od založnika. Všeč mu je moja knjiga, samo malo jo moram še popraviti, — ji je dejal, kot da ni slišal njenih besed.

Drugi dan pri zajtrku mu je Jane smeje dejala:

— Roderic pravi, naj te zapustim. Trdi, da me sploh ne razumeš. Ne verjameš mi niti ene besede, ki ti jo govorim o njem. In se ti zdi, da sem znorela. Ali je to res?

Lawrence je na videz mirno še nadalje pil kavo. Ni se upal dvigniti pogleda. Roke so mu drhtele.

Popoldne je videl, kako je zapustila hišo, prekoračila potok in izginila v gozdu. Pogosto je cele ure prebila v gozdu. Ali se je tam sestajala s svojim Rodericom Jamesonom?

Stresel se je in udaril s pestjo po mizi. Mar se je tudi njega pričela lotevati blaznost?

Ko sta odšla v spalnico, je pričelo deževati. Grmelo je in bliskalo.

Jane je kmalu zaspala. Njega pa ni mogel premagati spanec, čeprav je bil utrujen. Prižgal si je cigareto za cigareto in ležal v temi.

Vihar je postajal močnejši. Vstal je, da bi zaprl okno. Ko se je obrnil, je opazil Jano, ki je stala ob postelji. Izraz njenega obličja ga je vznemiril.

Čez hip se je Jane obrnila in stekla po stopnicah. Stekel je za njo v strahu, da se ji ne bi kaj zgodilo. Bil je prepričan, da hodi v spanju.

Stekel je iz hiše na dež, ki je še vedno lil.

— Jane!

Slišala ga je in se obrnila, ampak verjetno ga ni videla.

— Počakaj! — je zavpil kar najbolj glasno.

— Prepočasen si, — mu je odgovorila med smehom. — Ulovi me! — je zavpila izzivalno in stekla preko mostu na potoku.

Lawrence je stekel, da bi jo ulovil.

Ko je prispela na drugo stran potoka, je znova zaslišal njen smeh.

— Jane! — je vpil. — Počakaj me!

— Prepočasen si, prepočasen si!

Lawrence je z naglim korakom stekel preko mostu v upanju, da jo bo slednjič dohitel. Resnično, stala je, kakor da bi ga čakala. Iztegnil je roke, da bi jo ulovil, toda v tistem hipu je izgubil ravnotežje in pričel padati. Med padcem je videl marmornato ploščo na grobu Roderica Jamesona, ker se je prav v tistem hipu zabliskalo. Potem je začutil udarec in vse je utonilo v temo...

Ko je drugo jutro sosedovo dekle prineslo mleko, je Jane stala z nekim mladim možem ob postelji hudo poškodovanega Lawrencea. Zdravnik je bil pravkar odšel in brezmočno skomignil z rameni.

Ob desetih je Lawrence umrl.

— Oh, Roderic, — se je Jane obrnila k mlademu možu. — Vedno sem se bala zanj, da bo... da bo znorel. V zadnjem času je bil tako čuden...

Roderic jo je pobožal po glavi.

— Nocoj je nenadoma stekel iz hiše na dež. Hotela sem ga zadržati, on pa je tekel in tekel, dokler ni z glavo udaril ob marmornato ploščo...

Sirotica, — je dejal Roderic in jo zaljubljeno gledal. — Kaj vse si morala prestati...

SUZANNE PARGE:

Vsevedni sosedje

Kaj, vi se nameravate preseliti v majhno mesto? Dobro premislite, dragi gospod, preden se odločite za kaj takega. Razmislite o vseh svojih mladostnih grehih in razčistite svojo vest, zakaj v majhnem mestu ni skrivnosti!

Če se boste tam še tako izolirali od okolice, bo vendar vse prišlo na beli dan. Že pri vaši priselitvi bo vaše pohištvo natančno ocenjeno. Vaš poklic in višino prejemkov vedo seveda že davno in čez dva dni bodo že vsi vedeli, koliko obrokov boste še morali plačati za svoje pohištvo, da se ogorčeno borite zoper kurje oči in da ima vaša žena levo zadaj umeten zob.

Pri prvi veliki žehti se bodo informacije o vas zelo poglobile. Po številu brisač bodo ljubi sosedje z lahkoto izračunali, kolikokrat na mesec se kopate, prav tako pa bodo s precejšnjo gotovostjo ugotovili kdaj ste si nabavili svoje posteljno perilo. Ugotovili bodo, da je nekaj vaših srajc zakrpanih in da nosi vaša žena nespodobno spodnje perilo. Seveda vedo tudi to, kolikokrat pride teta Ana k vam na obisk, in sploh vse o vaših prijateljih. Filmov z Brigitto Bardot rajši ne glejte v kraju svojega stanovanja, temveč si jih oglejte raje v sosednjem mestu. Sosedje bi sicer lahko ustvarili slabo mnenje o vas.

Seveda ve tudi vsakdo, da ste se v torek prepirali s svojo ženo, prav tako pa vedo tudi, da svoji tašči niste niti z razglednico čestitali za njen rojstni dan.

Vsi ljudje v sosedstvu vam tudi lahko povedo, kaj ste jedli za kosilo in kaj dobivajo vaši otroci za malico. Če bo vaša žena morda kupila pri branjevcu steklenico vermuta, se bodo vsi sosedje spraševali, kaj je vzrok tega zapravljanja.

Mlekarica, ki vam prinaša vsako jutro mleko v hišo, je za sosede imeniten vir vseh novic o vas in vaši družini. Vaše otročičke bodo z zvijačo vabili v sosedova stanovanja in bodo od njih izvedeli, da ste rekli svoji ženi »mucka«, ona vam pa »stari plešec«. Tako si bodo sosedje gradili kamenček na kamenček vsega znanja o vas in vaši družini. Kmalu bodo poznali vsi vaš značaj in število vaših čevljev.

Ostanite kljub temu prijazni, vljudno pozdravljajte na sve strani in pazite, da se ne zamerite svojim vsevednim sosedom! O stvareh, ki se resnično nikogar ne tičejo, se razgovarjajte s svojo ženo šepetaje in pod odejo! Najbolje pa v tujem jeziku!

Po krajši preizkusni dobi vas bodo ljubi sosedje kmalu seznanili s skrivnostmi drugih ljudi v kraju. Tako boste sčasoma seznanjeni s tem, kako živi in diha vse mesto, in potem ni več daleč dan, ko boste tudi vi stali v zatemnjeni sobi za zaveso pri oknu in boste šepetali svoji ženi na uho:

»Mladi Huber je zopet spremil sosedovo ženo do vogala!«

BILLY BOSE:

Swamy je kriv

Jimmy je bil ta večer videti slabo razpoložen.

— Kaj je s teboj? — sem ga vprašal. — Nevšečnosti z ženo?

Jimmy je turobno zmajal z glavo.

— Izpovej se mi! Laže ti bo!

— Ah, dragi moj, vsega je kriv ta Swamy!

— Swamy? Je to reka?

— Ne. Swamy Ali Ben Aši, — je odgovoril Jim, — je ustanovitelj sekte »Hram nove resnice« v Los Angelesu. Bilo pa je tako. Komaj sem prišel v Hollywood in se zaposlil pri nekem filmskem podjetju, sem se seznanil z nekim dekletom, ki je pripadala Swamyjevi sekti. Ponudil sem ji zakon in dekle je privolila pod pogojem, da se poročiva po Swamyjevem obredu. Privolil sem. Pri poroki je nama Swamy Ali Ben Aši narisal nekakšno znamenje na čelo in nama izročil stekleničko čudne oblike z bistro brezbarvno tekočino. S svečanim glasom nama je dejal: »Dokler bosta drug drugemu zvesta, bo ta tekočina ostala bistra. Brž ko bo kdo od vaju prelomil zapoved zvestobe, bo tekočina postala črna kot črnilo!«

— In ti si verjel temu hokuspokusu?

— Seveda nisem. Nisem pa hotel pokvariti razpoloženja svoji ženi in sem postavil stekleničko na kamin kot simbol najine zakonske zvestobe. Pred štirimi tedni mi je rekla žena, da ji je v Pasadeni zbolela mati in da mora nujno odpotovati k njej. Ko je odšla, sem sklical svoje prijatelje na partijo pokerja. Ko me je eden od njih vprašal, kakšna čudna stekleničica stoji na kaminu, sem mu pojasnil njeno vlogo v najinem zakonu. Medtem ko sem si dal opravka v kuhinji, pa so mi prijatelji priredili majhno šalo: izpraznili so stekleničko in jo napolnili s črnilom. Ko sem se vrnil v sobo, sem to takoj opazil, vendar nisem ničesar rekel. Nameraval sem črnilo zopet izliti in napolniti stekleničko s čisto vodo, brž ko prijatelji odidejo. Toda odšli so šele ob treh zjutraj in tedaj nisem bil več sposoben, da bi prelival vsebino stekleničke. Zvalil sem se v posteljo in popolnoma pozabil na stekleničko. Ko pa sem zjutraj odprl oči, sem se takoj spomnil na stekleničko in sem stekel v dnevno sobo, da bi zamenjal tekočino. Toda bilo je že prepozno...

— Že razumem, — sem dejal. — Tvoja žena je prišla domov, opazila stekleničko in takoj zopet zapustila hišo!

— Mnogo hujše! — je zastokal Jim. — Ko sem vstopil v dnevno sobo, je že pripravljala zajtrk. »Ljubljeni!« je zaščebetala, mi ovila roke okoli vratu in me poljubila. Preko njenega ramena sem pogledal na kamin: v stekleničici je bila čista, bistra tekočina!

IZREKI

- **V vsakem nagrobnem napisu berem tole življenjsko pravilo: želite, da o vas dobro govorijo! — umrite!** (Bougeard)
- **Kdor graja druge, mimogrede sam sebe hvali** (Browne)
- **Mi vsi smo po naravi bolj nagnjeni k temu, da grajamo napake, kot pa hvalimo dobra dela** (Castiglione)
- **Nič ne more tako hitro dvigniti duha, ki je klonil, kot pohvale ljudi, ki jih vsi hvalijo** (Cowley)
- **Bi radi, da bi o vas dobro mislili! Potem tega ne govorite sami** (Pascal)
- **Če te kdo preveč hvali, te bo to kasneje drago stalo** (Pignotti)
- **Kdor bere, mnogo ve; kdor opazuje, ve pogosto mnogo več** (Dumas, sin)
- **Dva človeka gledata čez isti plot, prvi vidi blato, drugi zvezde** (Langbridge)
- **Zgodovina je koncentrat neštetih življenjepisov** (Carlyle)
- **Pravo govorništvo je, da poveš vse, kar je potrebno in ničesar, kar ni treba** (Rochefoucauld)

ŠPORTNI VESTNIK

Od 22. do 24. marca:

V Planici se je zbrala svetovna elita smučarskih skakalcev

„Vse je v redu, tekmovanje v smučarskih poletih je odvisno le še od vremena," je že ob koncu prejšnjega tedna izjavil Stane Pelan, ki velja za Bloudkovega naslednika pri urejanju velikih skakalnic v Planici. Prireditelji letošnje mednarodne prireditve smučarskih poletov v Planici so res opravili velikansko delo in s tem ustvarili pogoje, da se danes lahko začne veliko tekmovanje najboljših smučarskih skakalcev iz vseh delov sveta, ki bo trajalo do nedelje.

Kakor rečeno se bodo tekmovanja začela že danes in se bodo končala v nedeljo. Po izjavi dr. Toneta Dečmana, tehničnega vodje prireditve, glavnega tekmovalnega dneva ne bo, marveč bo razsodišče (poleg dr. Dečmana sta to še Norvežan Nordlie in Avstrijec Hartwagner), ki bo določalo, koliko skokov oziroma serij bodo lahko izvedli tekmovalci vsak dan z ozirom na vremenske razmere in stanje skakalnice, tudi odločilo, katera tekmovalna dneva bodo upoštevali pri končnih rezultatih tridnevnega tekmovanja.

Da je velika planiška skakalnica v redu, so pokazali poskusni skoki, ki so jih zadnjo nedeljo izvedli jugoslovanski skakalci. Izpit na velikanki so jugoslovanski tekmovalci — najmlajši med njimi je bil 16-letni Janez Jurman — odlično opravili, saj so kar devetkrat skočili več kot 100 metrov, Peter Eržen pa je dosegel celo 115 metrov. Na podlagi teh poskusnih skokov je komisija tudi določila tekmovalce, ki bodo zastopali Jugoslavijo na veliki mednarodni prireditvi.

Poleg Jugoslavije je še cela vrsta drugih držav prijavila svoje najboljše smučarske skakalce. Med temi so tudi „smučarske velesile" Avstrija, Sovjetska zveza, Norveška, Švedska, obe Nemčiji, prav tako pa še Švica, Italija, Madžarska, Poljska, Češkoslovaška, Amerika itd., tako da se je v Planici res zbrala vsa svetovna elita smučarskih skakalcev, ki bo tri dni tekmovala za visoki naslov „Planiškega zmagovalca".

HOKEJ NA LEDU

Sovjetska zveza — svetovni prvak

Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu, ki se je odvijalo v Stockholmu, do zadnjega trenutka ni zgubilo svoje napetosti, saj niti ob začetku zadnje tekme med Kanado in Sovjetsko zvezo še ni bilo znano, kdo si bo letos osvojil naslov svetovnega prvaka. Vse do zadnjega dneva tekmovanja je bilo to vprašanje popolnoma odprto in v nedeljo dopoldne, ko sta se srečali ekipi Češkoslovaške in in Švedske, je češkoslovaško moštvo z zmago 3:2 stopnjevalo napetost do viška, kajti končna odločitev je bila odvisna od srečanja Kanada — Sovjetska zveza, pri čemer pa nikakor ni bilo izključeno, da bi utegnila Kanada „priboriti" naslov svetovnega prvaka — Švedom. Če bi Kanada v tekmi proti Sovjetski zvezi (končala se je z rezultatom 4:2 za Sovjetsko zvezo) dosegla le en sam gol več, bi svetovni prvak postala namreč Švedska zaradi boljšega količnika golov.

Tako pa je po mnogih presenečenjih, nepričakovanih rezultatih in veliki izenačenosti najboljših ekip končno zmagalo moštvo, ki je tehnično morda nekoliko zaostajalo, toda na drugi strani pokazalo važne odlike: ustaljeno formo, borbenost in kondicijo — Sovjetska zveza. V odločilni tekmi so Rusi skoraj ves čas igrali pred vrati izredno razpoloženega kanadskega vratarja Martina, šele v zadnjih minutah tekme so morali po „zaslugi" sodnikov sprejeti dva gola, ko so se le s tremi igravci upirali zadnjim poskusom razjarjenih Kanadčanov. Vendar so tudi to preizkušnjo uspešno prestali in končno zmagali z razliko dveh golov, kar jim je zadostovalo, da so si osvojili naslov svetovnega prvaka. Poleg tega naslova si je Sovjetska zveza hkrati priborila tudi čast evropskega prvaka.

Drugo mesto za Sovjetsko zvezo je zasedla Švedska, tretje pa Češkoslovaška. Največje razočaranje je na tem tekmovanju doživela nedvomno ekipa Kanade, ki se je morala prvič po desetletjih odpraviti domov brez kolajne, kar doma v Kanadi smatrajo za pravo nacionalno katastrofo. Na ostalih mestih v prvi skupini so se zvrstile Finska, Vzhodna Nemčija, Zahodna Nemčija in Amerika.

Najbolj disciplinirana ekipa prve skupine je bila brez dvoma Švedska, v drugi skupini je ta čast doletela Jugoslavijo, v zadnji skupini pa Avstrijo, katera je hkrati dosegla tudi najvišjo zmago po golih v eni tekmi — 30:0. Posebno nagrado za najboljšega napadalca prvenstva je prejel Miroslav Vlah (Češkoslovaška), najboljši vratar je bil Kanadčan Martin, za najboljšega branilca pa so proglasili Šveda Stolza.

Nad sto novinarjev, ki so spremljali svetovno prvenstvo v Stockholmu, je nato skušalo sestaviti „ekipo sveta" in izbrati „idealnega igralca". Po tej anketi naj bi bil idealni igralec tisti, ki drsa kot Kanadčan Tambelini, ima tehniko kakor Šved Stolz in strelja tako ostro kot Kanadčan Smith. Ekipa sveta pa naj bi izgledala takole: vratarja Martin (Kanada) in Svensson (Švedska); branilci Stolz (Švedska), Ragulin (Sov. zveza), Tikal (Češkosl.) in Smith (Kanada); napadalci pa Mc Loyd (Kanada), Sterner (Švedska), Vlah (Češkosl.), Tambelini (Kanada), Almetov (Sov. zveza), Bubnik (Češkosl.), Mild in Nilsson (Švedska) ter Majorov (Sov. zveza).

NOGOMET

V Celovcu samo remi

V prvem kolu pomladnega dela državnega prvenstva v nogometu sta se na celovškem mestnem stadionu ekipi domače Austrie in dunajskega WAC razšli brez priznanega gola. Rezultat 0:0 je precejšen uspeh za dunajske goste, ki so imeli svojega dvanajstega igralca v sodniku, kateri ni hotel priznati dveh realnih golov za domačine. Izredno smolo je imel Vukas, ki je pri izvajanju enajstmetrovke zadel vratnico in se je žoga valila po celi širini gola, ne da bi v polnem obsegu prestopila črte. Naslednji nasprotnik Celovčanov bo v nedeljo na Dunaju tamkajšnja Admira, ki je trenutno na drugem mestu prvenstvene lestvice.

Ta teden vam priporočamo:

Izbrano delo F. S. Finžgarja

- **1. knjiga:** O Njiva O Stara in nova hiša O Življenje in smrt mohorske knjige O Dekla Ančka O Konjička bom kupil O Beli ženin O Strici O Naš Vsakdanji kruh O Bolteżar O Prekvata ovca O Za prazen nič O Triglav O Divji lovec
- **2. knjiga:** O Iz modernega sveta O Svetonočna vizija O Zakaj? O Oče je oče O Srečala sta se O Peregrin O Kakor pelikan O Silvester O Pomlad pod oknom O Služkinja O Desetnica O Kamnar O Sibirija O Selskega župnika velika noč O Naša kri
- **3. knjiga:** O Sama O Prerokovana O Boji O Kronika gospoda Urbana O Golobova njiva O Slike brez okvira O Polom O Veriga
- **4. knjiga:** O Spomini O Študent naj bo O Kvišku O Odlomki življenjepisnega romana O Pisarna O Gospod Hudournik O Razvalina življenja
- **5. knjiga:** O Pod svobonim soncem
- **6. knjiga:** O Makalonca O Mirna pota O Gostač Matevž
- **7. knjiga** O Leta mojega potovanja

Vsaka knjiga obsega več sto strani in je vezana v platno.

Cena posamezne knjige 70 šil.

„Naša knjiga", Celovec, Wulfengasse

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00. 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinjo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 23. 3.: 8.05 Naš hišni vrt — 8.15 Orkestrski koncert — 11.40 Od plošče do plošče — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 „Večne ceste", roman — 15.45 Evropske ljudske pesmi — 16.30 Koroški knjižni kotiček — 17.00 Popoldanski koncert — 19.20 Mešano za vas — 20.15 Schubert-Bruckner-Mahler.

Nedelja, 24. 3.: 7.00 Majhen jutranji koncert — 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Melodije se vrstijo — 11.00 Dunajski zajtrk z glasbo — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba ob petih — 18.00 Samo veselje z glasbo — 19.45 Igra pihalni orkester Rudi Platzer — 20.10 Kriminalna igra „Kdo je storilec?" — 21.18 Na lepi modri Donavi.

Ponedeljek, 25. 3.: 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 16.00 Glasba zate — 17.00 Popoldanski koncret — 18.25 Za vas? Za vse! — 18.35 Mladina in gledališče — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 In kaj menite vi? Vsakodnevni problemi — 20.30 Za mesto in deželo: Pisan večerni spored — 21.45 Ljudske pesmi.

Torek, 26. 3.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Glasba Raimunda Jahna — 15.00 Posebej za vas — 15.30 Sodobna komorna glasba — 16.00 Glasba zate — 17.00 Koncert pri kavi — 18.25 Če men vprašate — 18.35 Novosti na knjižnem trgu — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.15 XY ve vse — 20.15 „Marie Octobre", slušna igra — 21.30 Moderna zabavna glasba.

Sreda, 27. 3.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Glasba za mladino — 16.00 Glasba zate — 17.00 Popoldanski koncert — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 19.00 Popevke se vrstijo — 20.15 „Ples v maskah", opera.

Četrtek, 28. 3.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Glasba mojstrov — 14.45 Pesmi Haydna in Mozarta — 15.15 Posebej za vas — 15.45 Ljudske pesmi — 16.00 Glasba zate — 17.00 Popoldanski koncert — 18.05 Kmečka oddaja — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Koroški hišni koledar — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 29. 3.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Komorna glasba — 16.00 Glasba zate — 17.00 Koncert pri kavi — 18.00 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Štirje proti štirim — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM

Sobota, 23. 3.: 7.20 Jutranja glasba — 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.45 Zabavni zvoki — 11.00 Ljudstvo in domovina — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Agrarna politika — 14.00 Glasbeni spomini — 16.00 Za delovno ženo — 16.30 Dobro razpoloženi — 17.10 Iz parlamenta — 18.00 Vseh devet! 19.10 Oddaja vicekanclerja — 20.00 Avstrijska Hit-parada — 21.00 Strauss vam igra.

Nedelja 24. 3.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega? — 10.15 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.00 Orkestrski koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 14.10 Glasbeni nedeljski sprehod — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.40 Godba na pihala — 16.00 Za veselo popoldne — 18.00 Melodije Cola Porterja — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Melodije za nedeljski večer 21.15 „Svila, zlato in poper".

Ponedeljek, 25. 3.: 7.20 Jutranja glasba — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudska glasba — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.25 Sodobni avstrijski komponisti — 15.30 Zaljubljene gosli — 16.00 Otroška ura — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Popevke se vrstijo — 19.30 Orkestrski koncert.

Torek, 26. 3.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudske viže — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 13.30 Znani orkestri — 15.30 Popevke se vrstijo — 16.30 Življenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 18.00 Dobro razpoloženi — 19.30 Sreča trinajstega — 20.45 Dirigira Robert Stolz.

Sreda, 27. 3.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.30 Majhen orkester radia Dunaj — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Hišni zdravnik — 18.00 Popevke se vrstijo — 19.30 Halo! Tenagerji! — 20.15 „Kariera" — 21.10 Seine-Donava

Četrtek, 28. 3.: 8.10 Prosimo prav prijazno — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudska glasba — 13.30 Majhen koncert — 14.15 Znani orkestri — 16.00 Špansko v Avstriji — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Popevke — 19.30 Musique aux Champs-Elysees.

Petek, 29. 3.: 7.20 Jutranja glasba — 8.10 Glasba na tekočem traku — 11.00 Ljudska glasba — 13.30 Strauss-Krauss — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.30 Glasba Rudolfa Glücka in Heidi Langauer — 16.00 Otroška ura — 16.30 Solistična ura — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Od plošče do plošče — 19.30 „Ni časa do večera", slušna igra — 21.00 Mi in gore.

TELEVIZIJA

Sobota, 23. 3.: 16.35 Jazz-festival 1963 — 18.30 Tiprevija — 19.30 Gledališki prenos — 21.30 Kratki film — 22.00 Evropsko prvenstvo popevk.

Nedelja, 24. 3.: 17.00 Za otroke od 5 let — 17.25 Za otroke od 11 let: Svet mladine — 17.55 Za družino — 18.40 Nogomet — 19.30 Revolucija v črnem — 20.00 Poročila — 20.15 „Nedeljski sodniki".

Ponedeljek, 25. 3.: 19.00 Šport — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 20.00 Kratki film — 20.15 „Vsak dan ponedeljek" — 21.50 Športno omizje.

Torek, 26. 3.: 19.00 „Leteča policija ISAR 12" — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.45 Samo z menoj, Peter Weck — 20.00 Kratki film — 20.15 „Enaindvajset" — 21.00 Šah smrti.

Sreda 27. 3.: 17.00 Za otroke od 5 let — 17.25 Za otroke od 11 let — 17.55 Boni, divji konj — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 20.00 Kratki film — 20.15 Prenos iz gledališča.

Četrtek, 28. 3.: 19.00 Šport — 19.25 Zabeleženo za vas — 20.00 Kratki film — 20.15 Dinah-Shore-show — 21.00 Kaj mislite vi o tem?

Petek, 29. 3.: 19.00 Televizijska kuhinja — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 20.00 Kratki film — 20.15 „Pisani senčnik" — 21.55 Tudi to je Avstrija.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 23. 3.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.25 Na dom obujaš mi spomin . . . (Suha, 2. del).

Nedelja, 24. 3.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 25. 3.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. Za naša vas. 10 minut za športnike — 18.00 Dober večer našim malim poslušalcem.

Torek, 26. 3.: 14.15 Poročila, objave. Bili smo navzoči . . .

Sreda, 27. 3.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 28. 3.: 14.15 Poročila, objave. S knjižne police . . .

Petek, 29. 3.: 14.15 Poročila, objave. Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. Poje pevski zbor Jakob Petelin-Gallus iz Celovca. Hišna imena v okolišu nekdanje humperške graščine na Koroškem.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.
Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m
UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz
Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 8.25 Zabavni kaleidoskop — 10.15 Od tod in ondod — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 23. 3.: 9.25 Veliki zabavni orkestri — 9.45 Tamburaški orkester radia Novi Sad — 12.15 Nekaj partizanskih pesmi — 12.30 Iz Iberije in Bohemije — 13.30 Sejem popevk in zabavnih melodij — 14.05 Od Medjimurja do Istre — 14.35 Voščila — 15.15 Veliki plesni orkestri — 17.50 Zabavni orkester RTV Zagreb — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Odlomki iz Wagnerjevega „Večnega mornarja" — 18.45 Naši popotniki na tujem — 20.00 Naš variete.

Nedelja, 24. 3.: 8.00 Mladinska radijska igra — 8.26 Pomlad prihaja — 8.41 Vesela godala — 9.05 Od uverture do kola — 10.00 Še pomnite, tovariši . . . — 11.50 Lepe melodije — 12.05 Voščila — 13.30 Za naše vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 Voščila — 15.30 Priljubljene skladbe — 16.20 Orglice s popevkami in prijetnimi melodijami — 18.30 Šport — 20.00 Izberite svojo melodijo.

Ponedeljek, 25. 3.: 8.05 Poje zbor črnomorskih Kozakov — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.45 Pesmi narodnih manjšin iz Vojvodine — 12.15 Pojo in igrajo Dobri znanci — 12.30 Ob zvokih zabavne glasbe — 14.35 Voščila — 15.15 Plošča za ploščo — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Obdobja slovenskega samospeva — 17.45 Pojo „The Crew Cuts" — 18.30 Poje komorni zbor radia Ljubljana — 20.00 Skupni program JRT — studio Ljubljana.

Torek, 26. 3.: 8.05 Majhen koncert slavnih opernih pevcev — 8.45 Hammond orgle v ritmu — 9.25 Izlet po Latinski Ameriki — 9.45 Poje Koroški akademski oktet — 12.15 Melodije izpod Šar planine — 12.30 Ob zvokih zabavne glasbe — 13.30 Domača pesem — 13.50 Venček narodnih — 14.35 Domači napevi in narodne pesmi — 15.15 Zabavna paleta — 15.30 V torek nasvidenje — 17.05 Koncert po željah — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Narodi v svojih pesmih — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 Petnajst minut Mozarta — 20.15 Radijska igra — 21.35 Pojo vaši ljubljenci.

Sreda, 27. 3.: 8.05 Jutranji koncert — 8.55 Pisani svet pravljic in zgodb — 9.45 Partizanske pesmi — 10.15 Iz jugoslovanske glasbe — 10.45 Človek in zdravje — 12.15 Petnajst minut s Kmečko godbo — 13.30 Iz paviljona zabavne glasbe — 15.15 Havajski napevi — 17.05 Govorica glasbenih instrumentov — 18.10 Melodije iz Južne Amerike — 18.25 Naš plesni karnet — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Nova imena v zabavni glasbi.

Četrtek, 28. 3.: 8.20 Kitara in hammond orgle — 12.15 Pojeta Danica Filiplič in Franc Koren — 12.30 Ob zvokih zabavne glasbe — 13.30 Haydn v Londonu — 14.05 Hitri prsti — 14.15 „Gozdna tišina" — 14.35 Voščila — 15.30 Turistična oddaja — 18.10 Vabimo vas na prvi večerni ples — 18.45 Kulturna kronika — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Razpoloženjska glasba.

Petek, 29. 3.: 8.05 „Vtisi iz Italije" — 8.40 Popevke ulice — 9.25 „Bosenski pastorale" — 9.45 Poljske narodne pesmi — 12.15 Trio Avgusta Stanka — 12.30 Pesmi s severa — 13.30 Zveneče kaskade — 14.35 Tisoč pisanih taktov — 15.20 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 15.45 Jezikovni pogovori — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.25 Slovenske narodne — 20.00 Iz repertoarja zabavnega orkestra RTV Beograd — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 980 Kc/sek.

Sobota, 23. 3.: 12.00 Po širnem svetu — 14.40 Jugoslovanske ritmične popevke — 15.30 „Nevihta", drama — 16.45 Mladi solisti: Trio Lorenz — 18.00 Sodobna slovenščina — 19.00 Družinski obzornik — 20.30 Teden v Italiji — 20.45 bor „Vinko Vodopivec" iz Ljubljane — 21.00 Za smeh in dobro voljo — 21.30 Vabilo na ples.

Nedelja, 24. 3.: 9.00 Kmetijska oddaja — 9.30 Slovenski zbori — 11.15 Oddaja za najmlajše — 14.30 Sedem dni v svetu — 17.00 Filmska glasba — 18.30 Poklici in razvedrila — 21.00 Iz slovenske folklore — 21.30 Sodobna simfonična glasba.

Ponedeljek, 25. 3.: 12.00 Iz slovenske folklore — 18.00 Pianist Georg Alexandrovitch — 18.30 Resna glasba — 19.00 Radijska univerza — 19.30 Postni pogovori — 20.30 „Grof Ory", opera.

Torek, 26. 3.: 12.00 Pomenek s poslušalkami — 18.30 Anton Brucknerjeva glasba — 19.00 Pisani balonček — 21.00 „Vij", roman.

Sreda, 27. 3.: 12.00 Brali smo za vas — 18.30 Jugoslovanski skladatelji — 19.00 Higiena in zdravje — 20.30 „VOJNA TAJNA", komedija.

Četrtek, 28. 3.: 12.00 „Vij,, roman — 18.30 Franz Schubert — 19.00 „Kdaj in kako je nastalo življenje na zemlji" — 20.30 Simfonični koncert.

Petek, 29. 3.: 12.00 Pomenek s poslušalkami — 18.00 Sopranistka Ileana Bratuž — 18.30 Tržaški skladatelji — 19.30 Postni pogovori — 20.30 Gospodarstvo in delo — 21.00 Koncert operne glasbe.

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Poločnik. — Tiska založniško in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec - Klagenfurt 2, Postfach 124.